

REPUBLIŠKI SVET ZVEZE SINDIKATOV
SLOVENIJE, REPUBLIŠKI ODBORI
IN ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE
DELAVSKA ENOTNOST ČESTITAJO
OB 4. JULIJU — DNEVU BORCA

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 30. junija 1966

Št. 25, leto XXII

Četrty julij smo posvetili spominu na borce, na tiste moške in žene, ki v letih druge svetovne vojne niso hoteli skloniti glave pred naduto, do zob oboroženo fašistično svojatjo. Ta dan smo posvetili spominu na vse tiste znane in neznane junake, iz katerih neustrašnih src je šinila iskra, ki je zanelila mogočni, neugasljivi ogenj ljudske vstaje.

Po tem, kako kak narod ceni svoje junake, cenimo tudi njegovo samospoštovanje. Po tem, kako kak narod neguje tradicije iz dni svojih težkih preizkušenj, cenimo tudi njegove današnje moralne vrednote.

Našim junakom, ki so padli s puško v roki, junakom, ki so umrli ob kolih, na katere so jih krvniki privezali kot talce, tistim, ki so izdihnil v fašističnih zaporih in koncentracijskih taboriščih — vsem njim smo postavili spomenike. Malo je krajev v naši ožji in širši domovini, kjer ni očitnega spomina na vse tiste, ki so padli za svobodo.

Naše otroke učimo o bitkah, v katerih smo krvaveli, učimo jih o tem, kolikokrat smo se morali poraženi umakniti, učimo jih o tem, kako nikoli nismo hoteli priznati poraza, kako smo iz vsakega poraza črpali ne obup, temveč novo voljo za nove borbe, učimo jih o tem, kako smo po tolikih težkih udarcih iz borbe izšli kot zmagovalci.

Morda naši otroci ne razumejo vsega, kar jim pripovedujemo in kar jih učimo. Verjetno ne poznajo mnogih dogodkov, ki so nam starejšim ostali v neizbrisnem spominu in na katere se v razgovorih tako radi vračamo. Čisto gotovo ne poznajo mnogih podrobnosti iz težkih, toda slavnih let naše narodnoosvobodilne borbe. Za nas sta

Dediščina naših borcev

rejše so to leta našega življenja; za mladino ta leta pomenijo že legendo, iz katere pa se je — če nič drugega — naučila tistega, kar je v njej najvažnejše: da narod, ki noče priznati poraza, nikoli ne more biti premagan in da je prava svoboda samo tista svoboda, ki si jo sam priboriš.

Četrty julij je dan vseh borcev, živih in mrtvih.

V vseh nas, ki smo preživeli strahote druge svetovne vojne, živijo tudi tisti, ki so skupaj z nami nosili orožje, ki so skupaj z nami šli skozi ječe in taborišča, ki pa niso skupaj z nami dočakali dneva svobode. Spominjamo se jih takih, kot so bili v dneh skupnega boja; čas jih ni postaral.

Mladi živijo naprej tudi v srcih mater, ki so jih rodile in vzgojile v ljudi, ki niso znali samo živeti, temveč tudi ponosno umreti. Živijo naprej v srcih vseh tistih, ki so jih imeli radi, in prav zato dan borcev ni samo praznik borcev, temveč praznik vsega našega naroda.

Toda na ta dan ne gledamo samo nazaj na pretekle dni; odkrito pogledamo v oči tudi našo sedanost in se vprašamo: kaj smo dobili za žrtve, ki smo jih dali, kaj je zraslo iz krvi tistih, ki so umrli zato, da bi mi živeli kot svobodni ljudje?

Odgovor je lahko samo eden:

Mnogo smo dobili, res mnogo, toda lahko bi bili dobili še več.

Mnogo, res mnogo je zraslo iz krvi tistih, ki so dali svoje življenje za našo svobodo — toda to, kar smo zgradili, še vedno ne dosega veličine njihove žrtve. Našega dolga borcem še nismo plačali — ne dolga mrtvim in ne dolga živim borcem. In ali ga bomo sploh kdaj lahko plačali, ali se sploh da povrniti tisto, kar ni bilo dano iz računa, emveč kot darilo iz čistega srca?

Mrtvim in živim borcem nismo postavili samo spomenikov in spominskih plošč: vsaka šola, vsaka tovarna, ki je zrasla po vojni, je svojevrsten spomenik vsem tistim, ki so nam priborili svobodo. Mnogo je teh spomenikov, toda želimo si jih še mnogo več: zaradi nas samih in zaradi tistih, katerih dediči smo.

Konec druge svetovne vojne ni pomenil konca naše borbe. Priborili smo si svobodo, hkrati pa smo bili še le na začetku bitke za družbo, ki bo vsakomur zagotovila življenje, ki je res dostojno človeka. V tej bitki smo dosegli že mnoge zmage, pretrpeli pa smo tudi marsikateri poraz. Toda tradicije naših borcev nas učijo, da se iz trenutnih porazov rodi končna zmaga, da ljudstva, ki si je enotno zastavilo cilj, nihče in nič ne more zaustaviti na poti do tega cilja. Vera v končno zmago je dediščina naših borcev, mrtvih in živih, z vero v zmago naših socialističnih idealov slavimo dan borcev.

MILAN POGAČNIK

KAREL PUTRIH: SPOMENIK PRI URHU — DETAJL

IZ DANAŠNJE ŠTEVILKE

● STR. 2:
VEDNO VEČ
SAMORASTNIKOV

● STR. 3:
»MNOGI ME
GLEDAJO
POSTRANI...«

● STR. 4:
TERJAMO
STROKOVNE
ODLOČITVE

● STR. 5:
KAM
S TOLMINSKIMI

DEKLETI — NA
CESTO ALI ZA
STROJE

● STR. 6:
»ZA KAR NE VEMO,
NE BOLI...«

● STR. 7:
MENTORSTVO ŽE.
TODA KAKSNO

● STR. 8:
RAZSIPNEŽI
S PRETANKO
LISTNICO III

REZERVIRANI STOLPEC

Kristijan Pavliha

socialni delavec in član sindikalne podružnice Tovarne papirja in celuloze »Djuro Salaj«, Videm-Krško

Slišali smo, da vaše podjetje z uspehom organizira varčevanje za stanovanja. Lahko poveste kaj več o tem?

Tovarna je doslej zgradila 256 stanovanj, ima pa še 100 prazen za stanovanja. Ob začetku leta smo med 51 članov kolektiva kot kredit z desetletnim odplačevanjem, toda brez obresti, razdelili 36 milijonov dinarjev, tako da bodo ti delavci lahko adaptirali svoja stanovanja ali pa zaključili gradnjo. Največji znesek, ki ga je dobil posameznik, je bil 1 milijon dinarjev. V prihodnje pa tovrstnih kreditov ne bomo več dodeljevali. Organizirali pa smo varčevalno službo za stanovanja. Prav v teh dneh so 51 varčevalec že odtegnili prvi obrok, ki v večini primerov znaša od 30 do 40.000 dinarjev. Tem članom kolektiva se bo v naslednjem mesecu pridružilo še 15 varčevalcev. Vsem tem bo podjetje seveda pomagalo. Ker se želimo izogniti velikim stroškom za povračila za prevoz na delo — letno izdamo 18 milijonov — so samoupravni organi sklenili, da bodo k vlogi vsakega posameznika prispevali po 200 %, če bo gradil v območju do 5 km od podjetja, sicer pa le po 100 %. Varčevalec pa bo začel vračati kredit tovarni šele tedaj, ko bo izplačal bančno udeležbo. Obremenitve za varčevalce bodo namreč precej težke, kajti večina se je odločila za 13-mesečno varčevanje, to je za najkrajši rok, pri čemer pa banka prispeva 75 % od skupne plačane vsote, pri tem pa zahteva veliko krajši rok vračila, kot pa če bi se ljudje odločili za varčevanje na daljše roke in od banke dobili večji kredit. Ker pa se ljudje vseeno odločajo za tako kratak rok, ta na svoj način izpričuje težavnost njihovih stanovanjskih problemov.

Aleksander Krivec

predsednik IO sindikalne podružnice Tobačna tovarna, Ljubljana

Nekatere delovne organizacije so imele v letošnjem letu precej težav z izdelavo pravilnikov o regresiranju letnega oddiha. Kako ste v vašem kolektivu rešili to vprašanje?

Ker smo imeli razmeroma le malo sredstev za regresiranje letnega oddiha naših ljudi, smo se odločili za to, da bomo nudili regres samo tistim, ki bodo šli na počitnice v naš dom. Po vedano po pravici: sam nisem bil za tako rešitev, saj s tem delamo krivico tistim, ki si želijo sami izbrati kraje, kjer bodo preživel svoj dopust. Res je sicer, da imamo vsako drugo leto drug počitniški dom v najemju, tako da je vsaj malo spremembe. S tem pa še ni rečeno, da na ta način vsem ustrežemo.

Ekonomsko cena penziona našega počitniškega doma v Mošenički Dragi je 2700 dinarjev. Ker pa znaša regres za vse člane našega kolektiva, njihove neprekrbljene svoje in upokojeence 1300 dinarjev na dan, praktično plačamo penzion le 1400 dinarjev.

Kljub temu, da smo s svojim pravilnikom pravzaprav prikrajali tiste, ki ne bodo koristili našega doma, računamo, da bo šlo v letošnjem letu več ljudi na dopust v primerjavi z lanskim letom. Kot nadomestilo za K-15 namreč vsak prejme po 14 tisočakov, neprekrbljeni svojci pa po 9. Tudi to nekaj pomeni, posebno, če se človek odloči za manj oddaljen kraj.

Miro Rupnik

predsednik IO sindikalne podružnice KLI, Logatec

In kako ste v KLI poskrbeli za letni oddih zaposlenih?

Precej neprijetno vprašanje! Zato namreč, ker so nas finančni in drugi pogoji vsaj za zdaj postavili pred zid. Našim delavcem bomo izplačali po 100 novih dinarjev na račun nadomestila za K-15. In to je vse!

Rad pa bi pojasnil, zakaj ne more biti drugače. Reforma nas je stisnila pri skladih; sklada skupne porabe na primer sploh nismo formirali. Kar pa bo sredstev ob letu, jih bomo namenili predvsem za stanovanja in morda nekaj tudi za odih in rekreacijo, če bomo s to zamisljivo sploh prodrli pri kolektivu. Polovica vseh zaposlenih se namreč vozi na delo, ob prostem času in med dopustom pa kmetujejo na svojih krpicah zemlje. Naj pa povem, da smo do leta 1964 imeli v najemu počitniški dom v Dramlju pri Crikvenici in da se je podjetje celo moralo zagovarjati pred sodiščem, ker je dotiralo za dopuste več, kakor pa je bilo dovoljeno. Ker je najemna pogodba iztekla in ker smo želeli imeti dom, ki ne bi bil tako oddaljen, smo lani poskušali pridobiti lokacijo za weekend hišice v Novem gradu. Pogoji so bili zelo ugodni. Predlog smo dali v javno razpravo in hkrati predlagali, da bi vsak zaposleni prispeval 5000 starih dinarjev, kar bi plačal v petih obrokih. Na referendumu je za predlog glasovala le ena petina naših ljudi...

Slavka Marolt

predsednik IO sindikalne podružnice Vinocet, Ljubljana

V številnih podjetjih prav zdaj intenzivno razpravljajo o izpopolnjevanju sistemov za nagrajevanje. Je ta ugotovitev značilna tudi za vaš kolektiv?

Kot v marsikaterem podjetju je postal tudi naš pravilnik o nagrajevanjučasoma pomanjkljiv. V njem so se pojavile različne vrzeli, ki jih danes ne moremo in tudi ne smemo več tolerirati.

Osnutek novega pravilnika o nagrajevanju smo že sprejeli. Seveda ni šlo vse gladko, vendar, delavci so danes zadovoljni. Za novi pravilnik je značilno predvsem dvoje: vpeljali smo posamezne ter skupinske norme in obenem odpravili precejšnje razlike v osebnih dohodkih kvalificiranih in nekvalificiranih delavcev. Pred časom smo namreč dvigovali le minimalne osebnih dohodke, gornje pa smo zaradi tako imenovanih plafonov puščali enmarn. S tem smo seveda porušili potrebna razmerja, kar je povzročilo pri zaposlenih nezadovoljstvo. Prav tako pomembna novost novega pravilnika pa je v tem, da smo skoraj polovico del kar se da natančno normalizirali in s tem poskrbeli za stimulativno nagrajevanje.

Vedno več samorastnikov

Težko bi našli vse razprave, ki so se zadnje mesece zvrstile o otroškem varstvu v kranjski občini na dolgi črti od občinske skupščine do sindikatov in delavskih svetov v podjetjih. Razmere v občini so namreč takšne, da povzročajo skrbi slehernemu občanu, zlasti še, če je njegovo socialno poreklo delavsko; in v občini je kar 76 % delavskih družin. Nova ofenziva za ureditev otroškega varstva, ki izhaja predvsem iz sindikalnih vrst, je hkrati tudi kritika prejšnjih načrtov, ki so ostali samo načrti in niso bili zadovoljivo nikoli uresničeni. Izgovor je znan: pomanjkanje denarja, kar pa verjetno ni glavni vzrok neurejenega otroškega varstva.

MREŽA VARSTVENIH USTANOV

Mreža varstvenih ustanov v kranjski občini ni zadovoljliva. Vzrok za zaostanek v otroškem varstvu je v prejšnjih vloganjih v prejšnjih letih, ko pa je število zaposlenih v občini naglo naraščalo. Za odpiranje novih delovnih mest so bila sredstva, za varstvene ustanove otrok pa jih je primanjkovalo, čeprav je na dlani, da brez večje družbene škode drugega ni moč zanemarjati.

V Kranju je vključenih v vzgojno varstvene ustanove 5,7 odstotka otrok. To je izredno majhno število, če pomislimo, da je v občini zaposlenih kar 47,2 % žensk. Med slovenskimi občinami je Kranj po narodnem dohodku na petem mestu. Če zbrane podatke tako zvrstimo, potem lahko trdimo, da je stališče sindikata neoporečno. Za neurejeno otroško varstvo ni krivo samo pomanjkanje denarja, saj kranjska občina ni tako siromašna, ampak predvsem »pomanjkanje skrbi« za otroško varstvo, ki zato tudi še ni postalo sestavni del programiranja družbenega razvoja v občini.

Po podatkih je v Kranju 13.650 otrok. Polovica nima urejenega varstva, preostali imajo pomanjkljivo varstvo in samo 15 % otrok ima varstvo zadovoljivo urejeno, od teh jih je 5,7 % v otroških ustanovah.

IZ RAZGOVORA Z ING. MIROM PIVKOM, PREDSEDNIKOM SINDIKALNE PODRUŽNICE TOVARNE ZDRAVIL KRKA NOVO MESTO

Med željami, možnostmi in razpoložanjem

Z inženirjem Miro Pivkom, predsednikom sindikalne podružnice v tovarni zdravil Krka v Novem mestu, sva se sporazumela za eksperimentalni intervju na temo: kaj dela sindikat v njihovi tovarni, kako usmerja svoja prizadevanja in kako prodira s svojimi stališči.

»V zadnjem času smo največ razpravljali o merilih za določevanje dopustov, o letnem odihu in o problematiki stanovanjske gradnje.« je začel inženir Pivk. »Kar zadeva dopuste, je bilo stališče sindikata, da mora poleg delovne dobe težavnost delovnega mesta pomeniti enega odločilnih kriterijev za odmero dolžine dopusta. To pa zato, ker je pri nas na marsikaterem delovnem mestu delo zdravju škodljivo, česar pa v kemično-farmaceutski stroki navzlic vsem varnostnim ukrepom le ni mogoče odpraviti. Samoupravni organi so soglašali z našimi stališči, kolektiv pa seveda tudi.«

»Lahko torej preskočiva na drugo temo — kako ste se odločili glede oddiha in rekreacije?«

»Ja, to pa je tako: imamo počitniški dom v Vrsaruju. Vsem, ki bodo odšli tja na dopust, podjetje nudi malenkosten regres — do 500 din dnevno, različno glede na višino zasluzka. Vsi člani kolektiva bodo prejeli po 20.000 dinarjev na račun nadomestila za K-15. V razpravi je bil sicer še drug predlog, ki ga je podprl tudi IO sindikata — naj bi namreč bilo to nadomestilo nekaj nižje, 16.000 dinarjev, da pa naj bi upoštevali tudi ožje svoje — otroke, oziroma nezaposlene zakonca, skratka vse tiste, ki so tudi doslej imeli K-15. S

V občini je veliko število družin, kjer starši delajo ločeno v različnih izmenah. Pri tem nastajajo vmesne ure, ko so otroci brez nadzorstva. Pogrešajo tudi enotno vzgojo, saj so otroci doma po navadi le z enim od staršev.

STIKI S TUJINO

Obisk modenskih sindikatov

Pred dobrimi sedmimi dnevi so bili gostje slovenskih obalnih občinskih sindikalnih svetov predstavniki treh modenskih sindikatov: Confederazione Generale italiana del Lavoro, Confederazione italiana sindacati Liberi in Unione italiana Lavoratori. Tridnevni obisk italijanskih sindikalnih funkcionarjev je pomemben predvsem zaradi tega, ker je to prvi primer, da so se tri različne italijanske sindikalne organizacije odločile za skupen obisk v Jugoslaviji. Glavni namen obiska je bil, da upostavimo stike s sindikalnimi organizacijami CISL in UIL, saj bi sodelovanje s temi sindikati precej pripomoglo pri reševanju konkretnih vprašanj, ki so pomembna tako za nas kot za sosede iz Italije.

Na obisku so si člani delegacije ogledali KZ Koper in Tovarno Meblo v Novi Gorici. Pogovarjali so se s predstavniki sindikalnih podružnic in samoupravnih organov ter se predvsem zanimali za metode dela sindikatov in samoupravnih organov. Ob odhodu so gostje izrazili željo, da bi stike še poglobili in tako razvili tesnejše oblike sodelovanja med slovenskimi in italijanskimi sindikati.

SILVO ZNIDARŠIČ

oročili pri banki in tako pridobili večje možnosti za najetje kredita. Med kolektivom žal ni bilo razumevanja za naš predlog. Res pa je, da je med nami veliko takih, ki že gradijo, na splošno pa smo pri banki skoraj vsi bolj ali manj zadolženi in bi to pomenilo občutno obremenitev za slehernega posameznika. No, predlog smo vseeno poslali samoupravnim organom, ki pa o tem še niso razpravljali. Če bodo le-ti znali bolj prepričljivo informirati kolektiv, kot pa je to uspelo sindikatu, morda le kaj bo iz te moke,« je zaključil inženir Miro Pivk.

-mG

Iz urednikove pošte:

● MARIBOR

Iz Maribora nam sporočajo, da so tamkajšnji občinski sindikalni sveti pred dnevi sklicali posvet o razširitvi Delavske enotnosti med članstvom. Pri tem pa so udeleženci posveta ugotavljali, da deluje v Mariboru 201 sindikalna podružnica, da je med 66.955 zaposlenimi le 1573 naročnikov na Delavsko enotnost ali 2,38 %. Zato se je tudi posvet mariborskih sindikatov izrekel, da je ena izmed dolžnosti organizacije, da siri med članstvom sindikalni tisk, ker tako skrbi tudi za boljšo informiranost članov sindikata in hkrati s tem tudi za večjo afirmacijo stališč slovenskih sindikatov. Kakšni pa naj bodo konkretni prijemi, da bi sindikalne podružnice in občinski sindikalni sveti razširili Delavsko enotnost med članstvom, se udeleženci posveta niso dokončno izrekli, pravzaprav so razpravo preložili na kasnejši posvet.

Udeleženci posveta pa so tudi menili, da bi veljalo povečati obseg lista, ker bi tako lahko veliko bolj natančno spremljal dogajanja v sindikatih izven centrov, kar pa bi ga bolj popostrilo in povečalo njegovo komunikativnost. Nekateri udeleženci posveta pa so tudi menili, da bi moral dobiti mariborski bazen stalno dopisništvo Delavske enotnosti.

Z. T.

ING. LOJZE ČEŠAREK, PREDSEDNIK OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA RIBNICA, ODGOVARJA NA VPRAŠANJA:

»DRUGI ME GLEDAJO POSTRANI...«

— S čim imate kot predsednik občinskega sindikalnega sveta Ribnica trenutno največ skrbi...?

— Prvzaprav se naša organizacija spušča prav na vsa področja, ki vplivajo na življenje in delo proizvajalcev naše komune. V zadnjem času prihaja vse bolj v ospredje potreba po zaščiti članstva pred nezakonitimi ukrepi posameznikov in včasih tudi samoupravnih organov. Prav tem problemom posvečam sedaj največ časa. Gre predvsem za nepravilno izdelane odločbe o odpovedi dela, za vprašanja delitve osebnih dohodkov, vprašanja nadurnega dela, honorarne zaposlitve in premestitve.

»Kako, da se morate vi ukvarjati s temi vprašanji?«

»Po mojem so delovni spori v bistvu stvar delovne organizacije same, njene sindikalne podružnice ter njenih samoupravnih organov. Vendar praksa kaže, da ostanejo prizadeti delavci pogosto v svojem kolektivnem brez opore. Sindikalne podružnice so brez moči, prav tako predsedniki. Zato prihajajo ljudje na občinski sindikalni svet.«

»Kakšnih metod se poslužujete pri reševanju delovnih sporov?«

»Ker v občini še nimamo svoje službe pravne pomoči, skušam po navadi rešiti spor brez odvetnika. Seveda moram v kolektiv, se pogovoriti s predstavniki samoupravnih organov in pogosto tudi z direktorjem. Verjemite, da je to kaj nehvaležen posel. Posamezniki me gledajo po strani, kot da delam nekaj, do česar nimam pravice. No, kolikor moje besede ne zaležejo, potlej nam pomaga z navesti javni tožilec iz Kočevja. V skrajnem primeru pošljem delavca v Ljubljano, da se obrne na službo pravne pomoči pri republiškem svetu.«

»Kaj pa vprašanje gospodarskega delovnega organiziranja v vašem področju?«

»V bistvu sem zadovoljen z razvojem posameznih kolektivov. Motijo me pa nekateri nepremišljeni ukrepi z daljnosežnimi posledicami. Pri tem mi-

hvali z lepimi gospodarskimi uspehi, prej ali slej obžalovalo svoj korak. Po premisleku občinskega sindikalnega sveta in drugih družbeno političnih forumov v Ribnici bi bila ta integracija povsem neutemeljena.«

»Bi jo torej radi preprečili?«

»Vsekakor. Preveč imamo že slabih tovrstnih izkušenj. Za integracijo se v Pletilnici žičnih mrež ogreva v prvi vrsti direktor in računovodja. Ko sem se nedavno pogovarjal s samoupravnimi organi in podjetju o tej zadevi, je prišlo do pravega spora z direktorjem. Bil sem deležen očitkov, češ da rovarim za hrbtom, da skušam spraviti direktorja s položaja itd., itd.«

»Ste morda predlagali kaj konstruktivnega?«

»Naš občinski sindikalni svet se še danes zavzema za kooperacijo med Pletilnico žičnih mrež in Tesnilko. Prepričan pa sem, da bi bila kooperacija precej manj nevarna za Pletilnico kot pa sama združitev. Danes uspeva Pletilnica razmeroma zelo dobro, zato ne vem, čemu sploh integracija.«

»Kaj pa sindikalno delo v podružnicah...?«

»Problemov je precej. Po mojem mišljenju je trenutno najbolj aktualno vprašanje razširitve Delavske enotnosti. V občini imamo namreč več kot 2800 zaposlenih, naročnikov Delavske enotnosti pa komaj 23. Torej niti na 100 delavcev ne pride en sam izvod. Seveda je temu ustrezna tudi informiranost naših ljudi. Po pravici povedano: pogosto se je zelo težko pogovarjati s posamezniki ali celo iskati ustrezne rešitve ob določenih problemih, če človek nima pojma o tem, kako delajo drugje...«

»In kaj boste ukrenili, da bi povečali število naročnikov Delavske enotnosti?«

»Na razširjenem plenumu, ki bo te dni, se bomo pogovorili o vseh možnostih razširitve glasila sindikatov. V načrtu imamo, da postanejo naročniki vsi funkcionarji sindikalnih podružnic in da dobi vsaka delovna organizacija poleg tega vsaj še po en izvod Delavske enotnosti. Danes imamo namreč pri nas še vedno delovne kolektive, ki ne prejema niti enega izvoda glasila slovenskih sindikatov.«

A. ULAGA

slim predvsem na primere ekonomske neutemeljenosti integracije, ki jih prav v naši občini ni tako malo. Prav sedaj se hoče Pletilnica žičnih mrež združiti s Tesnilko iz Medvod. Prepričan sem, da bi bila ta integracija vse prej kot pametna. Bojim se namreč, da bo z združitvijo to podjetje, ki se danes lahko po-

V jugoslovanskih sindikatih

Devizni režim naj stimulira izvoz

Na zadnji seji predsedstva Centralnega sveta ZSJ so obravnavali nekatere zelo pomembne probleme; najprej so razpravljali o deviznem in zunanjetrgovinskem režimu, nato pa so analizirali še osnutek zakona o izobraževanju in o družbeni kontroli cen ter slednjič govorili še o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

Člani predsedstva so menili, da je pot do konvertibilnosti dinarja in liberalizacije uvoza možna s kombinacijo različnih sredstev in metod, ki pomenijo realizacijo načela, da z devizami razpolagajo delovne organizacije, ki jih tudi ustvarjajo. V teh prizadevanjih pa dosežena stopnja gospodarskega razvoja terja postopnost in je zato danes tudi osnovno vprašanje, kako izoblikovati instrumente delno liberaliziranega uvoza. Glede tega pa se je predsedstvo CS izreklo za vse tiste rešitve, ki bodo pripomogle k uresničevanju naslednjih zahtev:

- da dosežemo povečanje izvoza
- da se med delovnimi organizacijami pospešijo integracijski procesi, kooperacija ter specializacija
- da se pomembnejšim izvoznikom zagotovi prednost pri oskrbovanju z reprodukcijskim materialom
- da se vendarle upoštevajo pri tem tudi potrebe devizno pasivnih panog in grupacij.

Makedonija Epidemija bolezni zaustavljena

Sindikati in samoupravni organi Porcelanke v Titovem Velešu so v zadnjih mesecih zastavili vse svoje sile, da zaustavijo epidemijo bolezni, ki je začela razsajati v tem podjetju. V marcu letos se je namreč število izgubljenih dni povzpelo že na 7930.

Metoda boja zoper to epidemijo pa je vsekakor svojevrstna. Od marca dalje se namreč v Porcelanki uveljavil sklep, da vsak delavec, ki v obračunskem mesecu ne izostane z dela, dobi posebno premijo 4.000 starih dinarjev, če izostane dvakrat — 2.000 starih dinarjev, če pa izostane večkrat, ni upravičen do te premije.

Ta svojevrstna metoda pa je imela tudi svojevrstne rezultate. Bolezine so že v maju padle na 1113 izgubljenih delovnih dni, od poprejšnjih 80 izhodov v mesto so vratarji zabeležili le tri.

Palec namesto podpisa

S približno 3.000 zaposlenimi je kmetijsko industrijski kombinat Tamiš v Pančevu uvrščen med največje delovne organizacije v južnem Banatu. In upošteva prognozo, da bodo v Tamišu letos dosegli skupni dohodek v višini 155 milijonov novih dinarjev, lahko še dodamo, da se kombinat uvršča med ekonomsko najmočnejše delovne organizacije te grupacije v republikah.

V kmetijskih obratih tega kombinata pa je zaposlenih 845 delavcev brez dokončne osnovne šole, kar pa spet pomeni, da je kar 55 % delavcev nepismenih ali na pol pismenih. Zato je bil tudi na pobudo sindikatov v tem kolektivu sprejet sklep, naj bi podjetje namensko izdvojilo 80 milijonov starih dinarjev, za to, da bi naučili zaposlene brati in pisati, jim omogočili dokončanje osnovne šole in jih strokovno izpopolniti.

Sklep je bil tudi uresničen. Toda pred nedavnim je odlok strokovnega kolegijsko močno ogrozil uresničitev tega načrta za izobraževanje zaposlenih. Ob novi sistematizaciji delovnih mest je bilo namreč ukinjeno mesto referenta za splošno izobraževanje z obrazložitvijo, da mora podjetje zmanjšati stroške za administracijo. Vse lepo in prav, pristavljajo zdaj v sindikatu, toda to je tudi edini delavec v kombinatu, zadolžen za to, da skrbi za izobraževanje zaposlenih.

Hrvatska Deveta skrb

Občinski sindikalni svet v Virovitici je pričakoval, da bodo delovne organizacije »z obema rokama« zagrabile možnost, da skrajšajo svoj delovni čas na 42-urni delovni teden. Drugod v svetu so namreč sindikati, da bi izbrili tak delovni čas za svoje delavce, morali pogosto začeti s stavkovnim gibanjem, pri nas pa smo to skrajšanje delovnega časa zagotovili že z ustavo. Toda od 38 delovnih organizacij, ki naj bi prešle na 42-urni delovni teden v virovitiški komuni, je doslej to uresničil le Projektiški biro. Toda to še ni vse: večina delovnih organizacij sploh ni izdelala programov, kako bodo postopno prešle na 42-urni delovni teden. Zato se zdaj v občinskem sindikalnem svetu sprašujejo s precejšnjo zaskrbljenostjo, kdaj bo sploh uresničeno to ustavno načelo v virovitiški komuni.

KORISTNA POBUDA ČAKOVCA

Občinski odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva občine Čakovec iz SR Hrvatske je dal koristno pobudo za formiranje medobčinskega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva občin Čakovec, Varaždina in Ptuj. Vsak od občinskih odborov sindikata bi izvolil v medobčinski odbor po pet svojih članov. Namen formiranja medobčinskega odbora sindikata je izmenjava mnenj in izkušanj o metodah dela in delovanja občinskih odborov sindikata delavcev industrije in rudarstva. V programu je tudi sodelovanje na področju kulture, delavske športnih iger, organizacije skupnih izletov in drugih oblik oddiha in rekreacije.

Občinski odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva v Ptuj je pozdravil pobudo Čakovca in bo že v teh dneh podrobneje preučil predloženi akcijski program in izvolil člane v medobčinski odbor sindikata. Ob tej priložnosti je treba omeniti, da se podobno sodelovanje med občinskimi sindikalnimi sveti Čakovec, Ormož, Ptuj in Varaždin razvija že od leta 1961. Varaždin formiran medobčinski odbor sindikalnih svetov in izdelan konkreten akcijski program. V zadnjih letih se raz-

vijajo tudi poslovni stiki med delovnimi organizacijami industrije. Ptujška tovarna perila in konfekcije »Delta« ima v Čakovcu v Medjimurski trikotaži dobrega kooperanta, ki kvalitno beli, barva in fiksira nylon in drug material, tako da so z delom Medjimurske trikotaže Čakovec v Ptujju zelo zadovoljni. Podjetja za popraviljanje vagonov JZ Čakovec, Varaždin in Ptuj si skupno porazdelijo delo, tako da so razpoložljive strojne kapacitete kar najbolj izkoriščene, redno izmenjujejo delovne izkušnje, izboljšujejo proizvodni proces, si medsebojno pomagajo v težavah, kar vidno vpliva na večje proizvodne uspehe. Zelo dobro imajo razvite stike njihove sindikalne podružnice, vsako leto ob dnevu železničarjev pa skupno organizirajo delavsko športne igre v streljanju in v kegljanju. Poslovne stike imajo tudi Tovarna volnenih izdelkov Majšperk, Varteks iz Varaždina in Tekstilna industrija Krapina. Tovarniška odbora sindikata Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo in Tekstilni kombinat »Varteks« Varaždin sodelujeta že več let. V tem letu so dosegli sporazum o izmenjavi mest v počitniških domovih v Crikvenici in na Rabu. **FB**

Pravna posvetovalnica DE

69. VPRAŠANJE:

Z odločbo direktorja sem bil premeščen brez svoje privolitve na delovno mesto, na katerem prejemanj za 10.000 dinarjev nižji mesečni osebni dohodek. Ker sem obično prikrajšan pri osebni dohodku in ker tudi delo na novem delovnem mestu ne ustreza mojim sposobnostim, me zanima, ali je ta premestitev zakonita ali ne?

A. L. — MARIBOR

Edeljni zakon o delovnih razmerjih določa, da sme delovna skupnost delavca, ki na svojem delovnem mestu uspešno opravlja redne delovne naloge, le z njegovo privolitvijo premestiti na delovno mesto, ki terja manjše delovne sposobnosti, kot jih terja delovno mesto, na katerem dela.

Le ob višji sili, ki je že nastopila ali se neposredno pričakuje, pa sme delovna skupnost začasno razporediti delavca na vsako delovno mesto v delovni organizaciji, vendar samo toliko časa, kolikor je nujno, da se višja sila odvrne, rešijo človeška življenja ali zavaruje delovna organizacija pred škodo. Zakon nekaj takih primerov višje sile tudi naštevava, na primer: požar, poplava, potres in nenadno kvarjenje surovin, materiala ali delovnih sredstev.

Pogoj premestitve delavca na nižje delovno mesto je nezadovoljevanje zahtev delovnega mesta, na katerem dela, zato

mora uspešnost ali neuspešnost izvrševanja delovnih nalog delovna skupnost ugotoviti na objektivni način in ob pogoju, če delavec v rednih delovnih pogojih trajneje ne dosega pri delu povprečnih uspehov. Na objektivni način pa bi delovna skupnost lahko ugotovila, da delavec neuspešno opravlja svoje redne delovne naloge samo z imenovanjem posebne strokovne komisije, katere člani so strokovnjaki iste stroke iz delovne organizacije ali iz vrst druge delovne organizacije in ki imajo najmanj enako stopnjo strokovne izobrazbe, kot jo ima delavec, čigar delovno sposobnost ugotavljajo. Temeljni zakon o delovnih razmerjih v 30. čl., ki govori o možnostih premestitve delavca na drugo delovno mesto, ki terja manjše delovne sposobnosti kot delovno mesto, na katerem delavec dela, sicer izrecno ne zahteva imenovanja posebne strokovne komisije, ki bi ugotavljala, ali delavec zadovoljuje zahteve delovnega mesta, na katerem dela, toda podrobneje je sestav in način imenovanja take komisije določen v čl. 101 TZDR, ki govori o načinu prenehanja dela delavcu, ker ne zadovoljuje zahtev svojega delovnega mesta.

Po tem določilu zakona delavcu lahko preneha delo v delovni organizaciji proti njegovi volji, če delovna skupnost na objektivni način ugotovi, da ne zadovoljuje zahtev delovnega mesta, na katerem dela, ob pogoju, da nima možnosti takega delavca razporediti na delovno mesto, za katero po svoji delovni sposobnosti zadovoljuje zahteve. Zakon tako predvideva, da se delavec v primeru, če trajneje ne dosega v rednih delovnih pogojih na delu povprečnih uspehov, lahko premesti na drugo delovno mesto, če tako delovno mesto v delovni organizaciji je.

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Dopisniki nam pišejo

Kako rešujemo stanovanjska vprašanja

Anton Hervat, Murska Sobota:

Sindikati v občini Murska Sobota so o nadaljnji stanovanjski izgradnji razpravljali na razširjeni plenarni seji ObSS. Zavzeli so se za to, da se obseg stanovanjske izgradnje v letošnjem letu ne sme zmanjšati, v prihodnjih letih pa se mora razširiti, ker so potrebe po stanovanjih še zelo velike.

Da bo to uresničljivo, se zavzemajo za to, da delovne organizacije poleg sredstev, ki se namensko stekajo za gradnjo stanovanj, dodajo še dodatna sredstva iz svojih skladov skupne porabe.

Tudi v bodoče naj bi se gradila stanovanja v blokkih, vendar z dostopnejšimi cenami za vse kategorije delavcev. Ker predstavlja zasebna stanovanjska gradnja precejšen delež pri reševanju stanovanjske stiske, naj tudi tej gradnji tudi individualno gradnjo stanovanj, seveda v urbanistično stanovanjsko izgradnjo. Za stanovanja za trg sindikati menijo, naj bi se le-ta gradila do tretje faze, ostalo pa bi si posameznik urejal v skladu s svojimi željami in zmogljivostmi. Manjše delovne organizacije, ki same ne morejo zagotoviti dodatnih sredstev za gradnjo stanovanj, bodo svoja sredstva oročala pri podjetju za stanovanjsko gospodarstvo, delno jih pa dajejo za individualne gradnje. Zelo obširen program gradnje stanovanj ima tovarna perila »Mura« Murska Sobota, ki predvideva v 5 letih gradnjo 500 stanovanj v stanovanjskih blokkih in pa gradnjo individualnih zasebnih stanovanj svojih delavcev, katerim bodo dajali namenska posojila.

Lojze Vrečko, Tovarna dušika Ruše:

Statistika prica, da ima skoraj vsak tretji delavec Tovarne dušika stanovanje, last podjetja. Tako ugoden podatek dokazuje, da se je ruški kolektiv z vso resnostjo lotil vprašanja reševanja stanovanjskih problemov svojih delavcev. Imajo poseben pravilnik o oddajanju stanovanj. Pred dvema letoma je njihov delavski svet sklenil, da bo podprl tudi individualno gradnjo stanovanj. Na ta način je do danes že 16 njihovih delavcev zgradilo svoje hiše do tretje gradbene faze. Delavski svet podjetja je bil individualnim graditeljem tudi letos odobril 30 milijonov starih dinarjev. Razen tega je pri banki oročil 156 milijonov starih dinarjev za nakup dveh petetažnih stolpčev, ki jih v Rušah gradi podjetje Konstruktor. V teh dneh pa bo vseljiv tudi novi samski dom.

Konec preteklega leta je stanovanjska komisija pri upravnem odboru podjetja izdelala analizo doslej še neresenih prošelj za dodelitev ali zamenjavo stanovanj. Ob tej priložnosti je izdelala ocenjevalno tabelo, ki upošteva zlasti socialno stanje prosilca, oddaljenost od podjetja, njegovo disciplino na delovnem mestu, udeležbo v NOB in pod. Na podlagi te tabele, ki so jo potrdili organi upravljanja, je komisija sestavila prioriteto listo, po kateri vsi prosilci že vnaprej vedo, kdaj bodo dobili stanovanje.

France Meško, TGA »Kidričevca«:

Delovni kolektiv tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« v Kidričevem je eden tistih redkih kolektivov v pujski občini, ki je v minulih letih poleg razširitve in modernizacije tovarne posvečal vso pozornost izgradnji stanovanj. Stanovanjski fond podjetja TGA Kidričevca je 377 stanovanj. Pred kratkim je bil dograjen 40-stanovanjski blok, katerega gradnja je stala 450 milijonov S dinarjev ter so se vanj že vselili novi stanovalci. Delovni kolektiv je vsa leta nazaj gradil nova stanovanja v Ptujcu in tako reševal ne samo problematiko za svoje člane kolektiva, ampak celo v občinskem merilu. V lanskem letu je bilo skupno vloženih 127 prošelj za dodelitev oziroma zamenjavo stanovanj. Skoraj vse so rešili, ostalo je še okrog 50 prošelj, ki pa bodo skoraj verjetno rešene v najkrajšem času, saj so samoupravni organi TGA Kidričevca razpravljali o gradnji še enega bloka v Ptujcu.

Razen tega so se odločili, da bodo vložili v banki okrog 100 milijonov S dinarjev in si tako dobili pravico do kreditov, s katerimi bi še naprej skrbeli za stanovanja svojih delavcev.

Milan Vidic, Zasavje:

Vsakršna primerjava z razmerami in stanjem v samskih domovih nekdanj, takole pred petimi leti, in sedaj, je skoraj nemogoča. Vsaj v tistih, ki smo jih obiskali v Trbovljah in Zagorju. To so nam povedali samski delavci sami... Večja skrb delovnih organizacij se kaže skoraj vsepovsod, tako v urejenosti domov, pa v obratih družbene prehrane, naposled pa tudi v naporih, da bi samske delavce vključili v samoupravni proces tako v proizvodnji kot v njihovih domovih. Pri trboveljsko-hrastniškem rudniku so se v njihovih samskih domovih že kar lepo uveljavile tako imenovane »domske skupnosti«, v nekaterih domovih pa so osnovali celo politične aktivne, ki pomagajo, kjerkoli je potrebno.

Lepo se uveljavljajo tudi tako imenovane kontrolne komisije, ki morajo v obratih družbene prehrane skrbeti za pravilne odnose med osebjem, zaposlenim in teh obratih, in samskimi delavci. V njihovi skrbi pa je tudi splošno poslovanje menz ter kontrola nad inventarjem. Kaže, da je uvajanje samoupravljanja v samske domove v veliki meri pripomoglo tudi k odstranjevanju najrazličnejših nesoglasij in sporov med posamezniki ali posarstvenimi skupinami samskih delavcev. Prejšnji večji ali manjši odtujenosti samskih delavcev se danes že močno pozna proces vse tesnejšega povezovanja, ki se navsezadnje tudi kaže v skupnem reševanju drobnih zadev. Zdej tudi posamezniki, ki so doslej tako ali drugače s svojimi dejanji in ravnanjem motili zdravju vzdušje v domovih, spoznavajo, da živijo v skupnosti, ki ji ni vseeno, kaj kdo počne, kako ravna z opremo v domovih in podobno.

Včasih so v Kisovcu pri Zagorju nekateri domačini imeli kup pripomb na račun samskih delavcev. Napake, slabosti enega, dveh ali treh, so pripisovali vsem samcem. Potem so se pošteni, pridni samski delavci uprli takim obtožbam in sami izločili nepridiprave iz svojih vrst. Zdej mnogi samski delavci, zlasti mlajši, aktivno sodelujejo bodisi v tamošnjem kulturnem društvu, v športni organizaciji itd. Nekaterim mlajšim, prizadevnim fantom pa so samoupravni organi rudnika podelili celo štipendije za šolanje na srednjih šolah. Ni slučajno, da so nam samski delavci pripovedovali ravno o tem, kolikšne napore so morali vložiti v premagovanje slabih odnosov z domačini. Zdej so se zviželi tako eni kot drugi v okolje, kjer živijo, in ni čudno, če novodošli samskim delavcem njihovi vrstniki sami kaj kmalu dopovedo, da bo od njih samih odvisno, kako se bodo najboljše vključili v to skupnost.

Prihodnja tema: DRUŽBENA PREHRANA

SINDIKATI PROTI KAKRŠNEMUKOLI NEARGUMENTIRANEMU ZMANJŠEVANJU STOPNJE ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

Terjamo strokovne odločitve

Boj za reformo zaostrojimo ob konkretnih vprašanjih, ne s pavšalnimi ocenami

Na plenumu republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti, ki ga je minuli teden vodil predsednik MARJAN JENKO, so člani in povabljeni gostje spregovorili o zdravstvu in njegovi materialni osnovi za leto 1966.

Zdravstveni delavci so porforni pokazali veliko pripravljenost za reševanje perečih problemov organizacije zdravstva in njegovega financiranja. Je med drugim v uvodnih besedah poudaril tajnik Republiškega odbora Vinko Kastelic. Vendar pa je v zadnjem času čutili med zdravstvenimi kolektivi določeno negotovost in nezaupanje. Kajti razprave izven zdravstva vse bolj težijo k temu, da bi materialne težave družbenih skladov odstranili z uvajanjem novih oblik proračunskega obravnavanja zdravstvene službe.

Veliko razpravljamo o novi organizaciji zdravstvene službe, ničesar pa ne vemo še o tem, kakšna bo materialna osnova te nove organizacije. Nepravilen odnos do družbenih služb, še posebej do zdravstva in šolstva, je povzročil, da je bila po reformi ta potrošnja enostavno proglašena za splošno potrošnjo, ki jo je treba po proračunskih kriterijih zmanjšati, medtem ko bi morala obsej in kvaliteta teh dejavnosti ostati ista ali pa se celo ob manjših sredstvih povečati. Marsikdo je torej povsem napak razumel reformo kot zahtevo za nominalno znižanje sredstev za zdravstvo ob nespremenjenih zahtevah, ki smo jih zdravstveni službi naložili z zakonskimi predpisi. Tak način gledanja na reformo bi praktično pomenil razvrednotenje dela zdravstvenih delavcev, saj bi se preko proračunskih metod zmanjšala materialna osnova zdravstvenih skladov, s tem pa tudi možnosti za kakršnokoli enostavno reprodukcijo. Zato je ob takem pojmovanju upravičen in razumljiv odpor, ki ga je čutili med zdravstvenimi delavci. Še posebno negativno vplivajo na razpoloženje zdravstvenih delavcev zadnje razprave, da je treba zaradi nelikvidnosti dolgoročnih skladov socialnega zavarovanja ponovno zmanjšati stopnjo za zdravstveno zavarovanje v drugi polovici letošnjega leta.

Edini argument tistih, ki predlagajo ponovno znižanje stopnje za zdravstveno zavarovanje, je nelikvidnost skladov dolgoročnih zavarovanj in pa visoka potrošnja za zdravstveno varstvo. Pri vsem tem se pa nihče ne vpraša, kakšne so potrebe in kakšne družbene zahteve do zdravstva. Primerjava številki za leto 1964 in 1965 kaže, da gospodarenje v zdravstvenih zavodih le-

ski nominalni nivo csebnih dohodkov.

Zaradi situacije, v kakršni je zdravstvo letošnje leto, so veliko bolj negativne tendence, ki se pojavljajo v posameznih upravnih in drugih organih, naj bi se ponovno (zaradi potreb skladov dolgoročnega zavarovanja) znižala stopnja zdravstvene službe in za zavarovanja na 6%. In to sredi leta, ko zdravstveni zavodi že poslujejo po finančnih načrtih, ki so jih naredili v začetku leta in ko računajo s sredstvi, ki so jim bila ob sklepanju pogodb zagotovljena.

Osvrednja misel, ki se je izluščila iz razprave na plenumu, je bila, da mora samoupravljanje v zdravstvu dobiti svojo potrebno strokovno in materialno osnovo. Sindikati nikakor ne smejo dopustiti, so poudarili na plenumu, da bi kdorkoli z neargumentiranimi trditvami razvrednotil prizadevanja zdravstvenih delavcev za boljše organizacijo zdravstvene službe in za njeno bolj racionalno financiranje. Vsako administrativno zmanjševanje dohodka zdravstveni službi s tem, da bi znižali stopnjo za zdravstveno varstvo, ne da bi prej celovito proučili vse tisto, kar vpliva na neravnovesje med dohodki in izdatki skladov, bo zdravstveni službi in zavarovancem močno v škodo. Sindikati terjajo strokovne odločitve, ki zdravstvene problematike ne bodo obravnavale parcialno, temveč jo bodo zajele kompleksno. Kajti le

na osnovi takšnih odločitev se bomo dokopali do boljšega in cenejšega zdravstvenega varstva, oziroma do bolj normalnih gibanj stroškov za to dejavnost.

Vsekakor pa je osnovni pogoj za to, da bomo krenili naprej, utrjevati sistem dohodka in samoupravljanje v zdravstvenih delovnih organizacijah. Sredstva, določena po programih in finančnih načrtih za leto 1966, je treba zdravstvu brezpogojno zagotoviti. Prav tako je treba v srednjeročnih planih stabilizirati in ne kar naprej zmanjševati udeležbo zdravstva v narodnem dohodku. Odločno so na plenumu zahtevali, da je treba v vseh sistemskih rešitvah obravnavati zdravstvo kot družbeno službo, katere dejavnost je v neposredni in tesni funkcionalni zvezi z družbenim razvojem kot tudi s potrebami občanov in gospodarstva, ne pa jo obravnavati kot proračunsko javno službo, za katero sredstva niso pomembna in pred katero samo postavljamo zahteve, ne glede na to, kakšna sredstva ji zagotavljamo. Brez dvoma morajo biti potrebe, ki jih družba postavlja pred zdravstveno službo, usklajene z materialnimi možnostmi družbe. Na drugi strani pa naj bodo tudi zahteve zdravstvene službe usklajene z resničnimi in strokovno utemeljenimi potrebami in končno tudi z našimi materialnimi možnostmi. Družbeni dogovor naj bo jasen in trden ter za oba partnerja obvezen. U. L.

UGANKA

Jugobanka je dala letos do konca maja 38 milijonov, 400.000 dolarjev za uvoz tekstilnih surovin. Ker je v te namene predvidela (pravijo, da pomotoma — zaradi slabe evidence) za celo leto 90 milijonov 876.000 dolarjev, je do konca maja 42% izpolnila svojo letno obveznost in je potemtakem brezmadežna, kar zadeva usihajoče surovinske vire v tekstilni industriji.

Od nakazanih 38.400.000 dolarjev so jih okoli 20 milijonov porabile konfekcijske tovarne za uvoz tekstila. Vendar so tudi konfekcijske tovarne brezmadežne. Zakaj pa tkalnice ne izdelujejo tako kakovostnega blaga, da bi ustrezalo za izvozno konfekcijo?

Brezmadežne so pa tudi naše tkalnice, ker jih predilnice ne zahtevajo s kakovostno prejo.

Predilnice pa si po pilatsko umivajo roke: »Dajte nam čarovno palico, da bomo iz slabega bombaža spredli dobro prejo.«

Državni odkupovalci surovin se izgovarjajo, češ da imamo premalo deviz za drage surovine in da jih morajo odkupovati, kadar dobe devize, ne kadar je največja in najbogatejša ponudba.

Deviz pa nimamo dovolj zato, ker prepočni izvažamo. Poceni izvažamo, ker naše blago ni kakovostno. Zakaj tujih kupcev ne zadovoljuje in ne more zadovoljiti, pa smo že opisali...

Kdor zna rešiti to zapleteno uganko, smo ga pripravljeno dobro nagraditi. Odklanjamo pa splošno in nepredeljeno ugotovitev: subjektivni faktor...

LETNI DOPUSTI PRI KGP KOČEVJE PO NOVEM

Okolica je mikavna, vendar neurejena

Tedenski oddih še vedno zapostavljen...

Ob izdelavi meril za določanje dolžine letnega dopusta delavcev pri Kmetijskem gozdarskem posestvu Kočevje je vodila samoupravne organe misel, naj bi v današnjih razmerah gospodarjenja ne povečali skupnega števila prostih dni v primerjavi z dosedaj prakso in predpisi. Dopusti naj bi se z novimi merili samo drugače porazdelili med posameznike, kot pač to določa temeljni zakon o delovnih razmerjih.

Kljub vsemu bo letošnje, številni člani kolektiva se zavzemalejo za to, da bi izdvojili iz razpoložljivih sredstev sklada skupne porabe večji znesek bodisi za ureditev novih kapacitet

številu članov delovne skupnosti. Seveda se pogoji dopustovanja, posebno po gospodarski reformi, zelo spreminjajo. Predvsem zaradi podražitve prehrabnenih proizvodov, kot tudi ostalih uslug, ki jih nudi lastnik zemljišča, gostinsko podjetje »Slaven«. Kljub vsemu je tudi letos cena penziona razmeroma dostopna. Odrasli plačajo za celotno oskrbo po 850 dinarjev na dan, otroci pa po 650. Poleg zneskov, ki jih bodo plačali koristniki sami, bo v letošnjem letu prispevala delovna organizacija za kritje skupnih stroškov 720 tisoč dinarjev, kar pomeni glede na število postelj minimalen znesek.

Delavci v podjetju niso najbolj zadovoljni s politiko regresiranja. Pravijo, da so namenili samoupravni organi preskromna sredstva za potrebe oddiha in rekreacije in da bo treba v bodoče posvetiti temu vprašanju več pozornosti in seveda precej več sredstev.

Številni člani kolektiva se zavzemalejo za to, da bi izdvojili iz razpoložljivih sredstev sklada skupne porabe večji znesek bodisi za ureditev novih kapacitet

ali pa za regresiranje oddiha.

Vprašanje tedenskega oddiha je pri Kmetijskem gozdarskem posestvu Kočevje še vedno zelo zapostavljeno. S prehodom na 42-urni delovni teden bo imelo predvidoma večje število obratov prosto soboto, kar bo še povečalo možnosti za koriščenje tedenskega oddiha. Skratka, možnosti za razvedrilo in nabiranje novih delovnih sposobnosti se bodo s skrajšanim delovnim tednom še podvojile. Mikavna okolica delovne organizacije, od Kolpe pa tja do Turjaka, nudi namreč več kot dovolj primerenih izletniških točk. Res pa je, da je okolica še neurejena in da še vedno ni najboljših pogojev za množično rekreacijsko dejavnost.

Kolektiv Kmetijskega gozdarskega posestva Kočevje se je odločil, da bo oživil nekatere že zamrle izletniške postojanke in tako omogočil delavcem tedenski oddih. Poskrbel bo tudi za nekatere objekte, ki niso v zadostni meri izkoriščeni, so pa na ugodnih turističnih točkah in potrebujejo le minimalna finančna sredstva, da bi postali za delavce spet privlačni. A. U.

Pogovori z upravljalci Pogovori z upravljalci

NE MLATIMO VEČ PRAZNE SLAME

Med uslužbenci tovarne Sava v Kranju bi Franc Rakovec lahko nosil rdečo kapo. Njegova naloga je, da sestavlja »vozni red« zasedanj samoupravnih organov in skrbi, da je za zasedanja pripravljeno potrebno gradivo. Poskus je nov in v večini podjetij do sedaj še zelo malo preizkušen. Prav zaradi tega smo se spustili z njim v pomenek.

»Pravijo, da v sedanjih muhastih časih v podjetjih ni mogoče ničesar programirati, ker je vse v oblakih. Kaj pravite, ali takšne trditve povsem držijo?«

»Res je veliko činiteljev, ki ovirajo programiranje dela v podjetjih, vendar je v sedanjih razmerah tudi skrajno nespametno prepustiti vse delo stihiji in naključju. V

Savi smo se odločili, da delo resno programiramo. Seveda je sedaj še skoraj nemogoče popolnoma programirati vse delo v podjetju, zlasti delo samoupravnih organov in strokovnih služb. Zato pač bolj skrbno programiramo tista področja, kjer vemo, da nas ne bodo udarile po glavi razne spremembe.«

»Pogosto ugotavljamo, da podjetja nimajo načrtov in programov za daljše obdobje. Ali jih nič ne obvezuje, da bi napravila takšne programe dela?«

»V Savi nas zavezuje statut podjetja, ki določa, da podjetje posluje po načrtu in programu. Brez programa ne moremo delati. Osnove za programiranje dela samoupravnih organov in strokovnih služb

so postavljene v statutu. Ponekdo se zahteve samo še razvili in postavili urnik dela.«

»Kaj določa vaš urnik?«

»Urniki določa rok, do katerega mora biti neko delo opravljeno. Pri nas v podjetju je običaj, da o vsakem problemu, o katerem razpravljajo samoupravni organi in strokovni kolegij, pripravijo gradivo strokovne službe. V urniku je tudi določeno, do kdaj mora biti kakšno delo opravljeno. Strokovne službe so dolžne gradivo obdelati po strokovni plati in hkrati tudi predlagati najboljše rešitve. Ko je gradivo zbrano, razpišemo zasedanja organa, ki je pristojen, da o stvari odloča. Po statutu pa je znano, kdo je za kaj pristojen. Tako na zasedanjih problemov ne po-

navljamo. Vsak organ se drži svojega urnika.«

»Je takšen način programiranja dela mogoče popolnoma uresničiti?«

»Enoletne izkušnje, ki jih imamo s programiranjem dela, so nas naučile, da nekaterih stvari v podjetju še ni mogoče točno programirati. Proizvodnja sodi prav gotovo med tista področja, ki so odvisna od mnogih zunanjih činiteljev. Drugače pa je naše delo v zadnjem letu pokazalo, da ima program v podjetju svoj pomen. S programom dela smo strokovne službe vezali z obvezami, ki jih morajo ob času izvršiti. Program jih obvezuje, da do roka pripravijo gradivo. Hkrati pa je pripravljeno gradivo koristen pripomoček samoupravnim orga-

nom, ki o stvareh odločajo. Tako je strokovno delo in odločanje s programom medsebojno usklajeno. Program dela mnoge zavezuje. Pogosto pa spoznavamo, da kakega problema le ni mogoče pravočasno obdelati. Zadržkov je več. To povzroča tudi mnogo hude krvi. Običajno pa ob takih primerih najdemo skupen jezik. Točno določen program dela ljudi sili in priganja k delu. Službam je nerodno, če s programom določenega dela niso opravile pravočasno.«

Franc Rakovec je prepričan, da samo dober sistem dela omogoča hiter razvoj. V Savi bodo za to nastali pogoji, ko bodo začeli številne podatke zbirati in obdelovati z mehanografskimi stroji. Na roko pa je težko vse zbrati in preračunati ob pravem času, čeprav imajo že sedaj samoupravni organi dovolj strokovno obdelanega gradiva. Z. T.

Skladivom...

Svete nerode

Na zadnji letni skupščini Zveze raziskovalnih organizacij Slovenije je neki raziskovalec dal z dolgim monologom duška svojemu nezadovoljstvu nad zunanjetrgovinskimi sistemom.

»Najmanj 16 tednov mine,« je dejal, »preden dobimo uvoženi material ali pripomočke, ki jih nujno potrebujemo za naročeno in terminirano raziskavo. Včasih pa traja uvozni postopek celih šest mesecev ali še dalj.«

Tako je rekel in časovno opredelil vse formalnosti, vključene v šestmesečno zgodbo o jari kači. Če je še ne poznate, pogledajte aprilske številke Delavske enotnosti, kjer smo zgodbo objavili. Resda v zvezi z uvozom reprodukcijskega materiala za gospodarske organizacije, toda to vas najbrž ne bo motilo...

»Vso to papirnato vojsko,« je potem modroval raziskovalec, »še razumem, kadar gre za velika investicijska ali kaka druga naročila, manj jo pa razumem, kadar raziskovalni inštitut naroči v inozemstvu material, ki stane morda samo kakih sto starih dinarjev...«

Nazadnje je zelo resno svetoval, naj Zveza raziskovalnih organizacij priporoči Republiški gospodarski zbornici, ki se bori za poenostavitev uvoznega postopka v gospodarstvu, naj poskuša izposlovati uvozno olajšavo tudi za raziskovalne institucije.

Poslušalci so ploskali raziskovalcu — ne iz vljudnosti, ker je dolgo brezplačno napegnjal glasilke, ampak iz hvaležnosti, ker zunanjetrgovinski čelvelj več ali manj vse žuli.

Omenjeni predlog je prišel med sklepe letne skupščine Zveze raziskovalnih organizacij, sekretariat Zveze bo najbrž kmalu sporočil željo raziskovalcev republiški gospodarski zbornici, ta v doglednem času Zvezni gospodarski zborščnik, Zvezna gospodarska zbornica zveznim zunanjetrgovinskim forumom, po drugem tiru pa zvezni ljudski skupščini. Sledile bodo razprave... razprave in zopet razprave.

Medtem bo seveda kolesje časa nemoteno teklo dalje po stari, slabo uvoženi poti. Uvozna papirnata vojska, ki žre poleg živcev tudi težke milijone, se bo nadaljevala. Tudi za stidinarske inozemske pošiljke, naslovljene na raziskovalne institucije.

Toda tog ni samo naš zunanjetrgovinski sistem, ampak tudi naši raziskovalci, ki za svoje raziskovalno delo ne izkoristijo naglo razvijajočega se inozemskega turizma. Gospodarstveniki so iznajdljivejši. Turistični skok v Trst ali Celovec pa proizvedna ne obstane zaradi vijačkov, tesnil ali ničevih žarnic. Mar ne bi lahko vsak turist stlačil med nakupljeno robo še kak nujno potreben »spominček« za raziskovalce?

Da nasvet ni »na liniji«? Seveda ni, je pa koristen. Če raziskovalec pravočasno ne opravi navedene naloge, se naročnik požvižga na izgovore o zamudnem uvozu in kratko malo ne verjame, da grešni kozel ni raziskovalec, ampak zunanjetrgovinski sistem. Morda celo verjame, toda ali naj sistem postavi pred sodišče in ga obremeni s penali? Hja, škoda pa mora nekdo povrtniti. In ta nekdo je nedolžna sveta neroda — raziskovalec...

Zatorej našega nelinijskega in v gospodarstvu preizkušenega nasveta ne umikamo, dokler ne bo na liniji naš zunanjetrgovinski sistem.

Ma-

... po prstih

IZ POGOVORA Z BORISOM MANFREDOM, VODJEM TOLMINSKEGA CENTRA ZA IZOBRAŽEVANJE PRJ ZAVODU ZA ZAPOSLOVANJE DELAVCEV:

KAM S TOLMINSKIMI DEKLETI — NA CESTO ALI ZA STROJE?

Tolminski center za izobraževanje delavcev, ki posluje v okviru novogoriškega medobčinskega zavoda za zaposlovanje delavcev, je že nekaj časa jabolko razdora. Razdora, v katerem prvi prepričujejo druge, da je tak zavod smotrni, da je zagotovil delo prenekateremu tolminskemu dekletu, ki bi sicer morala ostati na cesti, in v katerem spet drugi prepričujejo prve, da veljavne postave ne dovoljujejo take

dejalnosti, da je center bolj pridobitna ustanova kot pa izobrazovalna.

Jabolko razdora še vedno ni zgineo in polemika okoli tega tolminskega izobrazovalnega centra še vedno kaže znamenja razlitega žolča. Deklet pa, ki so se zatekla v ta center, da si poiščejo košček prihodnosti, pravzaprav nihče ne vpraša, kaj mislijo o tem.

Tudi sam jih nisem o tem spraševal.

PO POTI PROUČEVANJA

Ideja o osnovanju tolminskega centra za izobraževanje pri zavodu za zaposlovanje nosi letnico 1963, sam center pa je bil osnovan leto dni zatem. Podatki so tedaj izpričevali, da bo gospodarstvo komune zaposlilo kakih 70 do 80 mladih delavcev.

V delovnih organizacijah bi to mladino priučevali na delovnih mestih kako leto dni, pripoveduje Boris Manfred, vodja tolminskega centra. Mi pa smo menili, da bi jih lahko priučili za nekatera delovna mesta že v pol leta, razen tega pa jim dali tudi družbeno ekonomsko vzgojo. Seveda naj bi delovne organizacije nato na povsem konkretnih delovnih mestih to njihovo znanje še adaptirale. Mislili smo tudi, da naj bi tako dejavnost razvili za lesno, kovinsko in tekstilno stroko.

Precej širokoptezna zamisel. Ste jo tudi uresnili?

Za zdaj še ne povsem. Začeli smo namreč postopno, kot smo imeli na zavodu za zaposlovanje sredstev. Najprej poslovanje sredstev. Najprej smo osnovali obrat šivalnico, če mu lahko tako rečem. V njem opravimo za tekstilno tovarno v Bači vsa tista dela, ki jih stroj zataji. Gre za ročno izšivanje napak. V obratu je 35 žensk, med njimi pa je stalno na priučevanju kakih 8 mladih delavk. Seveda ni mogoče trdit, da bi se mlada dekleta v tej naši šivalnici povsem izučila za delo v tekstilni tovarni. Res pa je, da potem, ko že znajo ročno izšivati blago, veliko lažje in veliko hitreje pridobijo znanje, ki ga potrebujejo kot tkalke. Dokaž za to je tudi v tem, da nam podjetje samo pošlje nekatere mlade delavke v priučevanje ali pa ob novem zaposlovanju daje prednost dekletom, ki smo jih pri nas izobraževali.

In kako je z drugimi obrati?

Doslej smo ustanovili samo še enega. Letos se je namreč začelo priučevanje v obratu konfekcije. V februarju smo z osmimi milijoni, ki jih je doslej ustvaril naš center, opremili šivilsko delavnico s štirinajstimi industrijskimi šivalnimi stroji in začeli s priučevanjem za šivilje-konfekcionarke. Obiskuje ga dvaintrideset deklet, ki bodo obiskovale tečaj šest mesecev, in 8 deklet, ki so na enomesečnem priučevanju. Ta obrat pa smo povezali z novogoriškim podjetjem za lahko konfekcijo Ideal. Kaj več o tem

za zdaj še ni mogoče reči, ker bodo dekleta izpite šele delale. Strokovno se izpopolnjujejo pod vodstvom mojstric, organizirali pa smo jim s pomočjo delavske univerze tudi dvakrat tedensko družbeno ekonomsko vzgojo, predvsem s področja zakonodaje, ki jo mora delavec poznati, seznanjamo jih z osnovnimi pojmi in zakonitostmi ekonomike, delitve.

PROIZVODNO DELO — PROIZVODNI ODNOSI

V centru za izobraževanje delavcev so zajeli le mladino, ki še ni presegla dvajsetih let. In predvsem dekleta, kajti fantje še nekoliko dobe zaposlitev. Za dekleta pa je na industrijsko ne kdo ve kako razvitim Tolminskem že težko dobiti zaposlitev, a tudi šolska vrata niso za vse odprta.

Vsa ta dekleta bi pravzaprav morala ostati na cesti, zatrjuje Boris Manfred. Tako pa se uče, delajo in tudi zaslužijo. Ni sicer kdo ve kolikšen zaslužek, nekaj pa je vendarle. V povprečju se zaslužki vrte tam nekje okoli 40 tisočakov, najbolj pridne pa v obratu za izšivanje dosežejo celo 48.000 starih dinarjev.

Kako pa ste uredili odnos centra do podjetij, ki vam dajejo dela?

S tovarno v Bači imamo urejene odnose tako, da nam pošiljajo blago, prevoz gre na njihove stroške, oni plačujejo tudi mojstrico, ki skrbi za strokovno plač priučevanja mladih deklet, osebne dohodke in nekatere druge stroške pa dekleta sama sebi pokrijejo. Bača nam namreč prizna od 200 do 260 starih dinarjev pri metru popravljenega blaga, kar je pač odvisno od količine napak. Podobno so urejeni naši odnosi z novogoriškim Idealom. Podjetje je dalo mojstrski kader, ki hkrati opravlja vzgojno izobrazovalno funkcijo in skrbi za kvaliteto dela, pošiljajo nam skrojeno blago, ki pa ga nato naša dekleta sešijejo, polikajo in opremijo za prodajo. Dohodek pa spet obračunavamo po s pogodbo dogovorjenih normativih in tarifah.

In kako je delo samo organizirano?

Za dekleta velja enak režim kot v proizvodnji. Osemurni delavnik, delo v dveh izmenah in dvakrat tedensko družbeno ekonomsko vzgojo. Za časa izobraževanja so dekleta tudi socialno zavarovana.

Kaj pa potem, ko dekleta dokončajo tečaj?

Nekatera odidejo v Bačo, druga drugam, kot jim pač uspe zavod zagotoviti delo. Nekatera pa ostanejo kar v centru in se redno zaposle na delovnih mestih, kjer so se doslej priučeva-

le. Kako pa bo z dekleti iz šivilskega obrata, še ne vemo. Je pa več možnosti. Ali bomo uveljavili tako načelo, kot smo ga v obratu šivalnica in bodo nekatera odšla v Novo Gorico k Idealu ali kam drugam, ali pa bo Ideal kar prevzel obrat kot svoj dislocirani obrat lahke konfekcije. A težko je za zdaj o tem govoriti.

V ČEM JE JABOLKO SPORA?

Tisti, ki nasprotujejo tolminskemu centru, ki ga je organiziral zavod za zaposlovanje delavcev, trde, da njegovo poslovanje ni v skladu s predpisi,

ZASAVSKI DIJAKI IN ŠTUDENTJE:

»STRAH NAS JE JESENI!«

Dobra polovica vseh zasavskih dijakov in študentov se vsak dan vozi z vlaki v ljubljanske srednje in visoke šole. Le-tem, se pravi okrog 200 mladim ljudem, se bodo jeseni pridružili novinci, spet okrog sto do sto petdeset. Sedanje vozne olajšave pa veljajo le še do konca avgusta. — Potem, da, potem, bo treba za mesečno vozovnico iz Trbovelj do Ljubljane odšteti okrog 18 starih tisočakov. Kje pa so še ostale potreščine? — Novih štipendij bo letos več kot za polovico manj.

Pravijo — zakaj se mi tega ne bi verjeli — da so dijakom drugega letnika na neki ljubljanski srednji šoli profesorji zaeleli vesele poletne počitnice. Naneslo pa je, da so tisti razred slučajno sestavljali več ali manj sami »vozači« iz Zasavja in Gorenjske. Ni čudno, če je eden od dijakov, potem ko se je spoštljivo zahvalil za lepe želje, bolj potihno kot na glas omenil: »Po vsej verjetnosti se prihodnje šolsko leto ne bomo več videli!« Fant je segel v žep, privlekel kos papirja in bral: »Mesečna vozovnica za avtobus Trbovlje—železniška postaja 3500 starih dinarjev, mesečna vozovnica za vlak Trbovlje—Ljubljana 18.500 starih dinarjev, knjige, zvezki, drobni šolski izdatki mesečno 4500 starih dinarjev, tu pa tam trolejbus (zavoljo zamud vlakov, v šoli pa ne čakajo na »vozače«) 800 starih dinarjev — skupaj 27.300 starih dinarjev. Štipendija pa: 16.000 starih dinarjev.«

Ta dijak ima štipendijo. Toda po najnovjših podatkih prejema v zasavskih občinah študentov le okrog 30% vseh dijakov in študentov. Po vseh dosedanjih razpisih za štipendije sodeč pa kaže, da bo le-teh letos za več kot 50% manj kot lani. Bistveno pa se povečuje odstotek mladih ljudi, ki bodo letos nadaljevali šolanje bodisi v srednjih strokovnih ali dru-

ker ne gre le za izobraževanje in priučevanje, temveč tudi že za čisto proizvodno delo. In pristavljajo, da bi morali tak center, kakršen je zdaj, ukiniti.

Zagovorniki centra pa sodijo drugače. Pravijo, da morajo zavodi za zaposlovanje že po zakonikih določilih skrbeti za strokovno vzgojo, priučevanje in zaposlovanje in da morajo te svoje funkcije opravljati bodisi s sredstvi gospodarskih organizacij za brezposelne, bodisi iz sredstev politično-teritorialnih enot, bodisi iz lastne dejavnosti. In kako drugače zagotoviti lastna sredstva, če ne ravno s

pomočjo proizvodne dejavnosti, sprašujejo? Zato tudi menijo, da bi veljalo v okviru centra organizirati še kovinski in lesni obrat.

Jabolko spora pa se še kar naprej kotlani po forumih in organih med Novo Gorico in Tolminom.

Toda kaj je boljše, ali priučevati dekleta na Tolminskem tako kot doslej, ali pa prepuštili vse razumevanju ali nezazumevanju delovnih organizacij? In k tej še ena možnost: je mar bolje, da ostanejo dekleta na cesti?

BOJAN SAMARIN

prihodnje šolsko leto še lahko srečal s svojimi profesorji.

Vsi tisti, ki so navezani na prevoz v šole, in teh bo čedalje več, imajo že tako dosti težav. Prevoz jim vzame po tri in štiri ure dragocenega časa bodisi za učenje ali počitek. To, da doslej ta prevoz dostikrat ni bil vreden tega imena, da so morali zamujati šolo, ne po svoji krivdi, to so pač že odšteli ali pa prišli k vsakdanjosti. Zda pa gre za mnogo več. Gre za to, ali bo družbena skupnost znala poskati potrebne vire in jim pomagati iz materialne zagate.

Določilo znane uredbe o opustitvi dosedanjih regresov za dijaške in študentske vozovnice, sprejeto v zvezni skupščini, sicer pravi, naj o tem razpravljajo komune, vsaka zase, in storijo potrebne ukrepe. Toda eno je reči, storiti potrebne ukrepe, drugo pa jih dejansko praktično urediti. Od kod občini denar za te namene, ko pa je že zdaj povsem nedvoumno, da ga nimajo niti za redno osnovno šolstvo, kot bi ga morale imeti? Vprašanja, o katerih bodo torej morale te dni razpravljati občinske skupščine in sveti pa razne komisije, bodo terjala nemalo trezne presoje: ali vsem omogočiti regres pri mesečnih vozovnicah, in kje dobiti za to potreben denar. Če pa ne vsem, katerim? Štipendistom ali tudi neštipendistom, in kaj tam, kjer stari šolajo več otrok hkrati ali pa tam, kjer je več otrok, pa en sam rednik in podobno? Gre za mlade ljudi, za njihovo pripravo za življenje in kasnejše delo. Zato bi opustitev tega problema bržčas ne bila v čast vsem tistim hotenjem, ki smo si jih zastavili: omogočiti kar največ mladim ljudem primerno izobrazbo in znanje.

Doslej se mefida samo v Trbovljah obravnavali vprašanje regresov za mesečne vozovnice vsem tistim, ki so navezani na vlak. Toda za zdaj le za tiste, ki prejemajo štipendije. V Hrastniku in v Zagorju pa v Litiji o tem še niso utegnili javno razpravljati, četudi je do začetka novega šolskega leta le še dva meseca. In zaradi tega je strah tako dijakov in študentov kot njihovih staršev več kot upravičen. In zategadelj še posebej smerno verjeti tistemu fantu, ki je podvomil, če se bo

Za kar ne vemo, ne boli...

Kot parola zveni, da je za resno in smotno raziskovalno delo in za gospodarski napredek nujno potrebna urejena dokumentacijska in informacijska služba, dokler ne vzemo posledic pomanjkljivega seznanjanja s tujimi raziskovalnimi dosežki. Inž. Guštin je v intervjuju za Delavsko enotnost obrazložil tudi, čemu dokumentaristi pri nas tako počasi orjejo ledino. Glavna problema; konservativnost in šibka materialna osnova kot posledica naše ozkosti...

KOPJA SE LOMIJO OB — FINANCIIRANJU

Socialistične države in celo kapitalistični Zahod so že spoznali neprecenljiv gospodarski pomen dobro organizirane dokumentacijske in informativne službe, ki se po mednarodnih merilih 100 do 200 % rentira. Opremljajo jo z najmodernejšimi delovnimi pripomočki, tja do elektronskih naprav. Češko-slovaška vsake tri mesece izdaja priročnik za inženirje, ločeno pa za obratovodje in celo za kvalificirane delavce, kjer so na 20 do 30 straneh opisane svetovne proizvodne novitete. Kdor želi, pa dobi še strokovno knjigo, revijo, mikro film ali foto kopijo prispevka, ki ga posebej zanima...

»Pri nas pa,« je dejal inž. Guštin, »že leta samo govorimo, da je treba organizirati dokumentacijske centre, ob finančnih vprašanjih pa se naša kopja polomijo. Preveč varujemo tam, kjer ni treba. Če kapitalistične države, kjer je proizvodnja v zasebnih rokah, financirajo to službo iz proračunskih sredstev, bi jo tembolj upravičeno mi. Morali bi tudi za to delo angažirati strokovnjake in jih primerno stimulirati.«

»Dokumentacijska služba se je verjetno zaradi slabega kadrovanja že ob začetku nekoliko kompromitirala?«

»Seveda, ker ni družbeno pravilno ovrednotena. Splošni knjižničar ne more biti dokumentalist. Sicer pa krivino družbeno ocenjevanje te službe najbolj jasno dokazuje to, da za dokumentacijsko službo v širšem okviru vedno zmanjka denarja, obenem pa mečemo stran težke milijarde za neekonomične in nepotrebne raziskave.«

MARIOLA KOBAL

Razen tega na primer univerzitetni profesor ni pri raziskovanju terminsko vezan. Če mu prebiranje znanstvene literature vzame več časa, kot je predvidel, pač temu primerno podaljša raziskovanje. Ni pa seveda ekonomično, da zgubljamo čas z brskanjem po knjigah, če bi to delo lahko opravil zanj dokumentalist. Samostojni raziskovalni inštituti oziroma poklicni raziskovalci, ki jim naročniki raziskav postavljajo roke, pa že drugače gledajo na dokumentacijsko službo.

časom. Za te revije je šlo veliko deviz. Verjetno ne samo v Litostroju. Če bi jih strokovnjaki lahko kje drugje dobili in bi bili sproti informirani o novitetah, ki jih zanimajo, bi najmanj polovico tovrstnih izdatkov prihranili.«

S PREHODOM NA DVOIZMENSKO DELO IN POVEČANIM IZVOZOM IŠČE TOVARNA POHIŠTVA BREŽICE IZHOD IZ TEŽAV

Pred odločitvijo

»Biti ali ne biti« je refren vseh pomenkov o sedanjem in prihodnjem položaju brežiške tovarne pohištva. Podjetje je namreč že prejšnja leta, še posebej pa z reformo zašlo v hude težave, ko so se začele kopičiti zaloge in ko niso imeli sredstev za odplačevanje anuitet za rekonstrukcijo ter še posebej za obveznosti do Jugobanke. Zdaj vse kaže, da so na najboljši poti, da se dokončno izkopljejo iz težav. O tem, kaj se je dogajalo v tovarni in kako delajo zdaj, smo se pogovarjali s predsednikom delavskega sveta Stanetom Zorkom in direktorjem Janezom Jermanom.

Iz njune pripovedi je razvidno, da je bilo samo še vprašanje časa, da bi »pokopali tovarno«, če kolektiv ne bi našel samega sebe. Do podrobnosti so analizirali vse težave in ugotovili, da položaj še zdaleč ni brezupen, če poprimemo za delo malce drugače, kakor pa so bili dotlej vajeni. Predvsem pa je bilo očitno, da samo z delom v eni izmedih delovnih enot ni mogoče dobiti dovolj dohodka in da bi jim sposobnejša prodajna služba omogočila zlahka prodati vse tisto, kar bi izdelali v dveh izmenah.

Ce je takšen povzetek poglavite vsebine razprav, pa so se dogodki razvijali ravno nasprotno. Ko je z reformo zaradi velike podražitve surovin — do 60 % in le 4 % dovoljenega zvišanja prodajnih cen vsa pohištvna industrija prišla v zagon, so se tudi v brežiški tovarni začele kopičiti zaloge, kajti zaradi hude razlike v ceni so ustavili tudi izvoz. Upanki so pritisnili na podjetje, med njimi pa najbolj Jugobanka, ki je zagrozila s tolikšnimi penali za voljo neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti, da je bilo za tovarno še vedno ceneje, da izvaja z izgubo, kot da plača penalo. V tem času so v podjetju okrepili prodajno službo, ki je v kratkem času razprodala vse zaloge in ugotovila, da bi lahko prodali še veliko več, kot zdaj proizvajajo. V pretehtavanju rešitev, ki bi jim omogočale normalno izpolnjevanje pogodbenih obveznosti do Jugobanke in po možnosti tudi nekaj večji izvoz, hkrati pa puščale tudi dovolj prostih zmogljivosti za potrebe domačega trga, končno pa vplivale tudi na nižje stalne stroške na enoto proizvoda, se je rodila misel o uvedbi popolne druge izmene.

inG

Na pragu je obletnica reforme. Po napovedih organov in ljudi, ki so dokazovali nujnost reformnih ukrepov v našem gospodarskem življenju, njihovo koristnost pa utemeljevali z neštetimi podatki o pomanjkljivosti doledanega sistema gospodarjenja, bi morali v času reforme predvsem ugotoviti, katero podjetje gospodari dobro in katero slabo, nato pa nerentabilna podjetja zapreti ali pa jih z ekonomskimi ukrepi prisiliti, da bi se podredila delitvi dela in se odločila za sodelovanje s poslovno uspešnejšimi gospodarskimi organizacijami. Reforma naj bi torej ozdravila gospodarstvo tako, da bi izločila vse tiste delovne organizacije, ki zaostajajo za splošnim gospodarskim razvojem in zaradi nizke produktivnosti dela zavirajo gospodarsko rast.

Smo uspeli uresničiti ta osnovni namen reforme? Nismo! Velika večina gospodarskih organizacij, mnogo več, kot smo pred dobrim letom predvidevali, si je »rešila kožo«, med njimi tudi tiste, o katerih je že na pogled jasno, da slabo gospodarijo. Ne mogli bi se reči, da zaostrene gospodarske razmere niso zaprile tudi življenjskih razmer delavcev v teh organizacijah — toda namésto da bi se odločile za intenzivno gospodarsko rast ter se

Reforma ni kompromis

integrirale v sposobnejše gospodarske organizme, so se raje odločile za životarjenje. Tako smo lani v Sloveniji zaprli enajst podjetij, toliko kot predlanskim.

Zastavlja se vprašanje, kako je mogoče, da je uspelo veliki večini gospodarskih organizacij nadaljevati gospodarjenje po starem, čeprav reformni ukrepi ne poznajo usmiljenja? Odgovor na to vprašanje je več. Najprej križde za delni neuspeh reforme ima bržčas državna administracija, ki je prav po polje oblikovala gospodarski instrumentarij, ki bi moral nujno spremljati reformne ukrepe. Kar spominja se obvestil in pojasnil različnih sekretariats, okrožnic Narodne banke, barantanja predstavnikov gospodarstva z Jugobanko, zamrzovanja in tihega odmrzovanja cen itd! Državna administracija je sicer vsevprijeti in na vseh ravneh govorila, da je za reformo, s praktičnimi ukrepi pri njenem uveljavljanju pa je topila na njegovo ostrino. Eden takšnih ukrepov je tudi odobravanje kratkoročnih kreditov, ki so v letošnjem četrletju narasli za 16 % v primerjavi z lanskim letom, drugi spet jemanje deviz produktivnejšim proizvajalcem in nato njihova administrativna delitev po subjektivnih kriterijih in po načelu: »vsakemu nekaj, da bo lahko živel.«

Napak bi bilo, če bi za vse pomanjkljivosti pri uresničevanju reforme krpili le »zunanje faktorje«. Tudi gospodarske organizacije same nosijo velik del krivde za to, da ekonomske zakonitosti v našem gospodarskem življenju ne delujejo tako, kot smo si obetali. Velik del gospodarskih organizacij živi še vedno »iz rok v usta«, takšno življenje pa jim omogoča prenikajo ocenjeno vrednost osnovnih sredstev in še njihovo počasno odplačevanje. Pri nas jih odplačujemo v 20 do 25 letih, v razvitih državah v svetu pa v približno polovico krajšem času. Nerentabilne gospodarske organizacije živijo naprej torej tudi zato, ker so se odločile — zakonski predpisi pa jim to omogočajo — da bodo ustvarjale »dohodek« tudi na račun amortizacije, a kako bo jutri, jih ne skrbi. Se vedno ni v zavest vodstev teh organizacij v celoti prodrlo spoznanje, da so kolektivni za reformo sami odgovorni za svojo gospodarsko rast. Nekatere gospodarske organizacije pa izkazujejo »pozitivno bilanco« tudi zato, ker delijo zelo nizke osebne dohodke. Takšna politika delitve spet ni nič drugega kot samo kompromis z zaostrenimi razmerami gospodarjenja in — odlog likvidacije!

Bilanca pred obletnico torej ni najboljša. Zato velja pozdraviti ukrepe, s katerimi jo nameravamo izboljšati: spremembe v deviznem režimu, zaostrene pogoje kreditiranja, radikalno selekcijo investicij.

Reforma pač ni kompromis!

VINKO BLATNIK

Problemi dokumentacijske in informacijske službe so bili osrednja tema razprave že na nedavni letni skupščini Zveze raziskovalnih organizacij. Med drugim je bilo rečeno: Raziskovalno delo se je v svetu tako razmahnilo, da novega znanja in spoznanj ni več mogoče spremljati na klasičen način. Dosežki se objavljajo v več kot 100.000 strokovnih revijah, tako da posameznik ne utegne izkoristiti niti dela vsega, kar je objavljeno na njegovem ozemju delovne področju. Samo kemiki letno odkrijejo kakih 100 tisoč novih spojin, skupno pa jih je znanih že več kot 2 milijona... Svet publicira svoja odkritja in tehnične izboljšave, razen nekaterih specifičnosti, pomembnih za posamezne strokovne raziskave. Jugoslavija dobiva letno brezplačno približno 80.000 tujih patentnih spisov, kjer so opisane tehnične rešitve, opremljene z risbami in razlagi. Toda na Zveznem uradu za patente trdijo, da leži kakih 1.200.000 tujih in domačih patentnih spisov neizkoriščenih, ker jih šibka in v okviru posameznih ustanov in gospodarskih organizacij zapra dokumentacijska in informacijska služba ne opozarja nanje. Posledice tega? Kupujemo licence in patente, ki bi jih iz teh spisov lahko brezplačno dobili ali pa plačujemo domače raziskovalce, da iščejo v svetu že znane in publicirane rešitve.

»Za kar ne vemo, ne boli,« je dejal inž. Božidar Guštin. »Materialno škodo zaradi raziskovalnega dupliranja je težko ovrednotiti, ker je sistematično ne spremljamo. Upam si pa trditi, da gre v milijarde. Od 17 tisoč tehnoloških rešitev, ki so jih skušali naši strokovnjaki po vojni patentirati, je zvezni zavod za patente priznal samo 5505, vse druge so v svetu že znane... Nekdo je hotel zaščiliti kot svoj patent zadevo, ki so jo Američani publicirali že 1922. leta... Vsaka taka raziskava je seveda nekaj stala.«

»Vaši argumenti za organizacijo močne dokumentacijske in informacijske službe so tako prepričljivi, da me čudi, čemu je niti sami raziskovalci dovolj ne cenijo.«

»Kot ste verjetno v zapiski-ku letne skupščine Zveze raziskovalnih organizacij brali, pomeni dober pregled nad že raziskanim že na pol rešeno raziskovalno nalogo. Podcenjevanje dokumentacijske službe, ki naj vodi evidenco nad dosežki doma in v svetu, izhaja iz same oblike raziskovalnega dela. Še vedno je precej individualno.

Razen tega na primer univerzitetni profesor ni pri raziskovanju terminsko vezan. Če mu prebiranje znanstvene literature vzame več časa, kot je predvidel, pač temu primerno podaljša raziskovanje. Ni pa seveda ekonomično, da zgubljamo čas z brskanjem po knjigah, če bi to delo lahko opravil zanj dokumentalist. Samostojni raziskovalni inštituti oziroma poklicni raziskovalci, ki jim naročniki raziskav postavljajo roke, pa že drugače gledajo na dokumentacijsko službo.

»Koliko raziskovalnih organizacij jo je že organiziralo?«

»Komaj 20%. Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko so na prvem mestu samostojni raziskovalni inštituti, več kot polovica (59 %) jo že ima, od visokošolskih samostojnih in nesamostojnih inštitutov pa samo 8 odstotkov.«

PREDOBRO NAM GRE

Podatki o dokumentacijski službi v razvojnih inštitutih in oddelkih delovnih organizacij prav tako niso zadovoljivi. Registriranih 13 % kaže, da — kljub gospodarski reformi, pritoževanju nad našo na pol obrtniško proizvodnjo in ihtivi želji, da bi dohitevi v industrijski proizvodnji razvite države — šele kopljevemo temelje resnega napredka, za katerega je pregled nad tujimi dosežki izhodiščna točka.

Zakaj so gospodarske organizacije tako počasne, pa pojasnjuje inž. Guštin takole:

»Po mojem mnenju projektanti, konstruktorji, vodje tehnoloških procesov in delovni kolektivi v celoti še ne občutijo dovolj na svoji koži ekonomskega pritiska, ki se v skupnih gospodarskih rezultatih jasno kaže, zato proizvodnje ne modernizirajo in intenzivno ne iščejo ustrežnejših rešitev. S svetovnimi dosežki, ki bi morale biti tovarne seznanjene že zato, da ne bi naročale in plačevale nepotrebnih raziskav, kolikor se sploh zavedajo svojih problemov.«

»Nekatere večje tovarne imajo precej bogate strokovne knjižnice, da se strokovnjaki seznanjajo s svetovnimi pridobitvami tehnike na področju, ki prihaja zanje v poštev.«

»Tega ne zanikam, vendar strokovne knjige ne dobajajo raziskovalnega tempa. Zaradi počasnega izhajanja vsaj za leto ali dve zaostajajo za dogodki. Strokovne revije so neprimerno

Carina za kmetijske stroje je torej ostala razmeroma visoka, ker so cene za te stroje tudi v tujini razmeroma visoke. Visoka carinska stopnja pa je tudi drugače sporna.

Namen carine je, da štiti domačo industrijo. Koga pa naj zaščiti visoka carinska stopnja za kmetijske stroje, če doma nimamo tovarne, ki bi takšne ali podobne stroje proizvajala? Stvari pa so še veliko bolj zapletene. Zaščitniki industrije in nekatere tovarne kovinske stroje si prizadevajo na vse kriplje, da carin pri uvozu tujih strojev ne bi zniževali. Razlogi, zakaj je strojna industrija proti zniževanju carin, so lahko pomembni za nacionalno gospodarstvo, vendar nam logika sklepanja odpove, ko vemo, da so bili domači strojni industriji lani pri gospodarski banki v Ljubljani na voljo visoka sredstva in krediti, če bi se lotili proizvodnje kmetijskih strojev po katerih je veliko povpraševanje. Vsa sredstva v ta namen so ostala neizkoriščena.

Strojna industrija tudi s prvotim ni mignila! Svetovalci in ponudniki so ji celo, naj naveže kooperantske odnose s posameznimi proizvajalci v sosednjih državah, ki imajo pri izdelavi strojev že izkušnje in uspehe. Pa je tudi to padlo v vodo.

Ali je po vsem tem strojna industrija še upravičena, da drži roko na zasilni zavori? Krivda, da v našem kmetijstvu srečujemo pogosto nepokošene travnike, ne zadane samo razredčeni koseci s kosami, ampak tudi industrijo, ki ni poskrbela, da bi imeli domače stroje, če že vztraja pri zaščitnih carinah.

Na zadnji seji republiške gospodarske zbornice je član upravnega odbora iz Slovenske Bistrice, ko je govoril o petnajstih kmetijskih posestvih v republiki, ki so lani poslovala z izgubo, pikro zabrusil:

»Ko bi vsaj pokosili travnike in spravili seno!«

Kosilnice in drugi kmetijski stroji so nam torej nujno potrebni, carine pa ne.

ZDRAVKO TOMAZEV

OD BESED K DEJANJEM

LAHKI KMETIJSKI STROJI — POBOŽNA ŽELJA KMETOV

V zadnjem času je v občinah, kjer je kmetijstvo glavna gospodarska panoga, največ kritike zavoljo pomanjkanja lahkih kmetijskih strojev in različnih priložnikov. Zahteva za boljše oskrbo s temi tehničnimi pripomočki ne prihajajo samo iz odborniških klopi v občinskih skupščinah, ampak jih kmetje postavljajo tudi poslancem na raznih sestankih o srednjeročnem gospodarskem razvoju.

Kljub temu, da nihče ne zanika potrebe po lahkih kmetijskih strojih, pa se razmere v našem kmetijstvu le počasi uravnavajo. Kmetijski proizvajalci zato postajajo nestrpni. Pri načrtih, da bi se boljše opremlili s stroji in tehničnimi pripomočki, naletijo na številne ovire. Med najvažnejše zadržke prištevajo popolno pomanjkanje takšnih strojev na domačem tržišču, ker jih v trgovinah ni mogoče kupiti, pri uvozu iz tujine pa so glavna ovira visoke carine in prometni davek. Tako je opremljanje s kmetijskimi stroji in pripomočki počasno in zelo težavno.

ma letoma predlagale, da bi znižali carino za uvoz kmetijskih strojev in lahke kmetijske mehanizacije. Ker v slovenskem kmetijstvu prevladuje živinorejstvo, so se razumljivo zavzemali za nižjo carino pri kosilnicah, škroplilnicah in drugih kmetijskih strojih, ki jih kmetje pri vsakdanjih opravilih najbolj potrebujejo. Postopek za znižanje carine je bil nenormalno dolg. Končno se je carina za uvožene kmetijske stroje znižala od 23 odstotkov na 17 odstotkov.

Predsednik idrijske občinske skupščine je v zvezi z znižanjem carine dejal:

»5 % znižanje carine kmetov ni rešilo skrbi.«

JESeni S KULTURNO
AKCIJO V KOLEKTIVE

»Obveščamo člane kolektiva...«

Občinski odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Celju je skupaj s predstavniki delovnih kolektivov s področja kulture razpravljal o vlogi teh kolektivov pri izvedanju kulturne politike ter o problemih financiranja kulturnih dejavnosti. Ali kulturni programi pritegujejo pozornost dovolj širokega kroga občinstva, delavcev, inteligence iz tovarn in šolske mladine, kakšna naj bo vloga kulturnih institucij, delovnih organizacij gospodarstva in družbenih služb, šol, društev in končno sindikata pri spodbujanju in zadovoljevanju kulturnih interesov Celjanov, ta in še vrsta drugih vprašanj terja odgovorov, s katerimi bi komisija za kulturo in izobraževanje pri celjskih sindikatih želela seznaniti na enem prihodnjih občinskih plenarov tudi predstavnike ostalih grupacij sindikata. Na posvetu so ugotovili, da je dosedanje enotno obravnavanje kulturnih problemov v sindikatu v marsičem že odprlo pot kulturi v delovne kolektive.

Komisija za kulturo in izobraževanje bo izvedla v delovnih kolektivih anketo, s katero naj bi ugotavljali potrebe in interese proizvajalcev na področju izobraževanja in kulture. V to akcijo se bo vključil tudi tovarniški tisk.

Na posvetu so ugotavljali, da so delovni kolektivi v sedanji situaciji sicer res zelo zaposleni s problemi gospodarjenja, zato so za lastne kulturne probleme morda manj zainteresirani. V delovnih kolektivih predvsem ni ljudi, ki bi organizirali kulturno življenje, kadrovske službe se s tem ne pečajo, samoupravni organi si za to ne vzamejo časa, pa tudi interneta zakonodaja le malokje spominja na problem, ki mu pravimo kultura proizvajalca (od sedmih statutov je eden to mimogrede omenjal).

Problem ni v kulturnih institucijah ali njihovih programih, so dejali na posvetu, temveč v predolgo zanemarjeni

kulturni vzgoji, v ne dovolj širokem koriščenju kulturnih programov (obisk v večini kulturnih institucij pada), v suhi propagandi po tisku, ki ne more zamenjati živega slika s kulturnimi programi, umetniškimi ustvarjalci in kulturnimi vrednotami. Zlasti pri mladini je precej zamujenega, zato bi kljub precejšnji šolski obveznosti morali prosvetni delavci bolj kot doslej postati mladini tudi kulturni mentorji. Včasih poudarjena nenaklonjenost amaterskemu kulturnemu udeleževanju mladine in starejših res v ničemer ne prispeva k bolj kulturni podobi ljudi. Mnogi pozabljajo, da je lastno angaziranje v kulturnem snovanju pogosto najboljša pot do razumevanja in vrednotenja vsega ostalega snovanja v kulturi in umetnosti. Občinska zveza kulturno-prosvetnih organizacij v Celju pa še posebno skrbi posveča kulturni vzgoji mladine, npr. filmski.

Nihče ni izrekel obtožbe nad programi celjskih kulturnih institucij. Vendar in iskanju poti do občinstva imajo le-te gotovo še velike rezerve. Če bi npr. gledališče s katalogom pred novo sezono objavilo delovne kolektive o tem, kje in kaj lahko vidijo, če bi knjižnica poiz-

kusila poslati v tovarne svoje knjižničarje s knjižnimi kovčki, če bi razstavni prostori bili res vedno najbolj primerni za nazorni pouk (in se učitelj zgodovine ne bi otepal »zapravituro na razstavi talcev), če bi koordinirali vsi v Celju kulturne programe in potem tudi spoštovali kulturni koledar, če bo (tako kot namerava) Likovni salon z diapozitivi svojih razstav našel pot v kolektive, delovne in šolske, če bi tudi trgovina in gostinstvo razmišljala o svojem kulturnem vplivu na občane... Potem bi bili tisti, ki danes razmišljajo o širini kulturnega vpliva na Celjane, gotovo manj zaskrbljeni.

Šest odstotkov proračunskih sredstev je letos v Celju razporejal sklad za kulturo. Denarja primanjkuje, toda istočasno se vsiljuje vprašanje, ali so v Celju tudi sredstva iz drugih virov za kulturo vedno najbolj učinkovito uporabljena. Občinska skupščina je letos upravnemu odboru sklada priporočila, da uveljavi pogodbeno financiranje dejavnosti. Upravni odbor tega ni osvojil, saj bi to bilo koristno le v primeru, če bi v sklad prispevale tudi vse okoliške občine (in ta denar tudi soupravljal), ki bi potem tudi bolj izkoriščale celjske kulturne institucije. Ker ni pričakovati, da bi se proračunski vir za kulturo v Celju obogatil, bo treba iskati bolj kot doslej stika in opore pri delovnih ljudeh, njihovi pripravljenosti, da odvojijo za kulturo nekoliko več iz lastnega žepa, pa tudi iz skindov, ki jih sami upravljajo.

Jeseni se bomo napotili z našo kulturno akcijo v kolektive, delovne in šolske, — tako so ob koncu sklenili na razgovoru. Oporo in razumevanje bodo poiskali v interesnih skupinah ljubiteljev. In začeli bodo s sistematičnim raziskovanjem kulturne podobe svojega mesta.

Dopisna delavska univerza torej že zdaj razpisuje šolanje odraslih v osemletki po dopisni metodi, organizira zanje seminarje v tovarnah ali področnih središčih, organizira izpraševalske komisije — le spričevala ne sme izdati. Ali ni v tem nesmisel?

Zal se mnoge osnovne šole za oddelke za odrasle preveč ne navdušujejo, saj imajo še za pouk otrok težke kadrovske probleme. Delo z odraslimi pa terja tudi določeno andragoško znanje, ki ga največkrat učitelji tudi še nimajo. Danes je tako, morda bo čez leta drugače!

Tudi na Zvezi delavskih univerz Slovenije so mnenja, da bi Dopisna delavska univerza, pa še kakšna zelo razvita delavska univerza, npr. v Kranju ali Mariboru — ki že zdaj opravlja vse delo pri osnovnoškem izobraževanju odraslih — morala dobiti možnosti, da tudi izda spričevala.

Sindikati si zelo prizadevajo, da bi čimveč zaposlenih imelo vsaj osnovnoškolo izobrazbo. Zato lahko le podpirajo vsa prizadevanja, ki so v prid volji odraslih, da se izšolajo.

S. G.

Mentorstvo že,
toda kakšno

V Zasavju so se v zadnjih letih v hudih porodnih krčih rodili skladi za zbiranje in dodeljevanje denarja, namenjenega kulturni oziroma ostali društveni dejavnosti. Polnih petnajst let smo potrebovali, da smo prišli do spoznanja, da je z denarjem, ki ga družba daje v te namene, treba skrbneje upravljati. Zdaj sklad imamo, toda nimamo enotnega mnenja o tem, kako denar razporejati in kaj hočemo z delitvijo doseči. To delitev si zamišlja vsak po svoje. Enostavno povedano je tako, da bi tam, kjer so bolj zavzeti za telesno kulturo, največ denarja radi dali v te namene, tam, kjer so bolj zavzeti za kulturno dejavnost, kajpak ubirajo te strune.

Mnogi organi samoupravljanja, ki se zavedajo, da je društvena dejavnost lahko tudi mobilizacija ljudi za skupne koristi, so disciplinirano začeli vplačevati v sklad svoj delež denarja po dogovorjenem ključu. Zdj pa se puntajo, ko vidijo, da nekatere sosedne delovne organizacije tega dogovora ne spoštujejo, pač pa izjavljajo, da so pripravljene prevzeti mentorstvo nad to ali ono društveno organizacijo. In zopet smo tam: Vsak po svoje boga moli...

Seveda nismo zoper mentorstvo in vsak dinar, ki ga bo delovna organizacija dala kakemu društvu, bo dobrodošel. Toda tudi taka pomoč bi morala biti v skladu z našim skupnim hotenjem: več naj namreč dobiva tisti, ki s svojo dejavnostjo in pomenom te dejavnosti največ doprinaša k znanju, zabavi, rekreaciji zaposlenih. Mentorstva namreč ne moremo pojmovati le kot nekako dodatno obliko financiranja. Končno je politiko sklada za pospeševanje društvene dejavnosti začrtala sama Občinska skupščina in sklad ima tudi svoj statut in poslovnik, po katerem se ravna. To pa pomeni, da mu je treba priznati njegovo družbeno veljavo in spoštovati vlogo, ki jo opravlja. Če bi bilo temu tako, nihče ne bi imel ničesar zoper posamično pomoč delovnih kolektivov tej ali drugi društveni organizaciji. Ta pomoč je izredno dragocena, če je dana iz resničnega interesa zaposlenih (a ne subjektivnih interesov) in je torej tudi v skladu z interesi, ki jih želi podpreti sklad. V Trbovljah nekatere delovne organizacije poleg tega, da dajo svoj delež v sklad, še same financirajo določene društvene programe. Toda tu društva vedno lahko dokumentirajo vsakršno porabo denarja. Povsod v Zasavju pa žal še ni tako.

MILAN VIDIC

Domiselno vabilo
h kulturni prireditvi

Kulturni delavci včasih jadikujejo, da njihove kulturne prireditve nimajo več tolikšnega obiska kot včasih, da vzrok temu gotovo največkrat ni v kvaliteti kulturnih prireditev, temveč v tem, da ljudje vse preveč danes nekam hitijo, da je kriva civilizacija in standard, honorarno delo in kdo ve kaj še vse. Morda je tudi v tem kanček resnice, toda mnogi kulturni delavci pozabljajo včasih na najosnovnejše: NA TO, KAKO ONI SAMI PRIHAJAJO DO LJUDI, KAKO JIM »PONUDIJO« SVOJ PROGRAM, SKRATKA, KAKO POSKRBE ZA PROPAGANDO SVOJIM PROGRAMOV.

Brez domiselnosti in svežih, novih prijemov reklamiranja kulturnih prireditev ne more biti uspešno. Kako domiselno in učinkovito privablja obiskovalce ODER 66 iz Smartnega pri Litiji, pa nam kaže naš fotografski posnetek.

Fotoslužba DE

ODRASLI V OSNOVNI ŠOLI

KDO JE UPRAVIČEN
IZDAJATI SPRIČEVALA?

Dopisna delavska univerza v Ljubljani je zavod, ki svojo izobraževalno dejavnost med odraslimi organizira po vsej Sloveniji. Svoj sedež pa ima ta ustanova v občini Ljubljana-Bežigrad. In ker je torej Občinska skupščina Bežigrada pristojna za ta zavod, je Dopisna delavska univerza nanjo naslovila prošnjo, da jo registrirajo kot izobraževalno ustanovo, ki sme izdati tudi spričevala odraslim, ki so zadovoljili zaključnemu izpitu za osemletko. Tako naj bi ustanova, ki po dopisni metodi šola in organizira tudi seminarje za svoje kandidate, dobila tudi formalno pravico, da sama organizira izpraševalske komisije in izdaja izprašanim kandidatom spričevala.

Ali je to res potrebno? Je vprašal pred nedavnim neki odbornik te občine, ko je tekla beseda o težavah našega šolstva. In sam si je tudi odgovoril: V občini Bežigrad imamo osnovne šole, ki so verificirane za to, da organizirajo tudi oddelke za odrasle in da izdajajo odraslim spričevala o uspešno dokončani osnovni šoli. Iz takega odgovora sledi, da ni potrebno, da bi Dopisno delavska univerzo v Ljubljani registrirali za ustanovo, ki sme izdati spričevala za osnovno šolo.

Seveda odgovor na zastavljeno vprašanje ni tako enostaven, da so zaposleni, ki po dopisni metodi študirajo osemletko, doma iz najrazličnejših krajev, bližnjih in najbolj oddaljenih, z dobrimi ali slabimi komunikacijskimi zvezami, v krajih, kjer imajo dobro organizirane ali pa tudi kadrovske šibeke osnovne šole. Na Dopisni delavski univerzi smo izvedeli, da je letos že opravilo zaključni izpit 7. in 8. razreda osemletke 42 zaposlenih za njihove zaključne izpite ne ve, ker so jih opravili na matični šoli. Se 32 zaposlenih pa je pripraviljenih, da izpit kaj pa je že kar za dva lepa razreda. Seveda pa to nista razreda, kandidati so »razbiti« po vsej Sloveniji, pogoji, v katerih lahko opravijo zaključni izpit, pa so dokaj različni.

V pisarni Dopisne delavske univerze hranijo pismo kandidke iz Maribora, v katerem matično šolo opravljat zaključni izpit, a vedno niso imeli časa to, pa naj gre za otroke ali odraslega, si lahko predstavljamo. Morda kandidatka nikoli v svojem življenju ne bo več opravila tega izpita, in tudi ne katerega koli drugega.

Rednih šol, ki so kadrovske in terminsko sposobne organizirati oddelke za odrasle, verjetno tudi ni mnogo. Zato že doslej Dopisna delavska univerza marsikje sama organizira izpraševalske komisije (v dogovoru z matičnimi šolami), si »izposodi« izpraševalca, ki ga matična šola ne more dati, ali pa ga pripelje iz Ljubljane iz svoje ustanove. Pred kratkim je bila izpraševalska komisija v Tomosu v Kopru. Zaposleni so imeli tudi poprev v tovarni seminarje, kakaj torej tu ne bi opravili še izpitov? V krajih, kjer so šole kadrovske šibke, pa izpraševanje pred »uvoženo« komisijo že zaradi tega gotovo zagotavlja ostrejšje izpraševalske kriterije.

Kulturno vsestransko razgledani amaterji

Pred mesecem je gostovala v Ljubljani, Celju in na Jesenicah amaterska gledališka skupina, ki deluje v okviru ljudske univerze v Leverkusnu, v Zapadni Nemčiji. Ob tej priliki nas je zanimalo, kako je z amaterizmom v deželi, kjer je imela pred približno 30-40 leti skoraj vsaka vas svojo gledališko skupino. Kakor v mnogih drugih deželah, tako so tudi tu prišle na njihovo mesto številne poklicne skupine, predvsem pa seveda televizija. Amaterska dejavnost pa je odtelej postala skrb ljudskih univerz.

Skupina, ki je prišla k nam, je bila ustanovljena pred šestimi leti, ko se je dejavnost ljudske univerze v Leverkusnu pričela naglo bogatiti ne le na področju strokovnega, temveč tudi na področju družbeno-političnega in kulturno-estetskega izobraževanja. Od svoje ustanovitve do danes ima istega vodjo — poklicno režiserko, ki skrbi za umetniško raven predstav.

Ob pogovoru z mladimi člani skupine (zanimabo je, da igrajo tu izključno mladi ljudje in da starejših praktično ni) nas je

presenetila njihova visoka kulturna raven in velika literarno razgledanost. Zvedeli smo, da organizira ljudska univerza v Leverkusnu za člane gledališke skupine redna predavanja o umetnosti, v katerih ne obravnavajo le gledališke umetnosti, temveč tudi literaturo, likovno umetnost, glasbo in film in da

organizira ob vseh televizijskih dramah razgovore ob televizorju. Skupina obiskuje ta predavanja in rekli so nam, da razgovori o teh temah daleč presegajo določeni časovni termin Poleg tega pa si skupno ogledajo tudi vse predstave mestnega gledališča iz Düsseldorfa.

Pred začetkom vaj za novo gledališko predstavo osvetlijo znani literarni in gledališki strokovnjaki pisateljev lik z vseh strani. Če je izvedljivo, kadar je avtor nemški pisatelj, ga ljudska univerza povabi, da govori o svojem delu, njegovem konceptu in ideji, tako da ob pričetku vaj vsaj teoretično ne more biti več spornih vprašanj

Vsi igralci so seveda zaposleni, ali pa so še po raznih šolah, zato imajo vaje le enkrat tedensko. Pod takimi pogoji seveda ni mogoče, da bi dali več kot eno premiero na leto. Drugi razlog leži tudi v pomanjkanju sredstev.

Ljudska univerze namreč ni dotirana namensko za določene dejavnosti, temveč dobi neko vsoto, ki jo njen direktor razdeli po lastni uvidenosti. Ker pa se nemške ljudske univerze, ki so nasploh zelo napredno usmerjene, trudijo, da bi nudile svojim obiskovalcem čim bolj celovito izobrazbo, zapzema kulturno-estetska vzgoja in tudi rekreacija vidno mesto.

Repertoar del, ki jih je skupina igrala v tej relativno kratki dobi svojega obstoja, je zelo pester — od Weissenborna in Götza do Camusa, Priestleya, Maurisa in Wilderja.

V Leverkusnu so letos položili temelje za novi kulturni center, ki bo predvidoma odprl svoja vrata čez dve leti. Tu bodo dve gledališki dvorani, kjer bodo razstave in koncerti, razstavni in klubski prostori itd. Tudi vsa predavanja s področja kulturno-estetske vzgoje se bodo odvijala tu. Seveda pa bo uspeh, predvsem pa obseg dela, odvisen od moralne in finančne podpore, ki jo bo ljudska univerza dobila. In morda bi končali naš kratki sestavek z besedami direktorja ljudske univerze v Leverkusnu, ki je rekel v svojem govoru ob polaganju prvega temeljnega kamna za novi kulturni center med drugim tudi sledeče: Kultura je in bo v vseh časih stala denar. Če ga ne bomo imeli, se bomo morali zadovoljiti pač s civilizacijo.

TATJANA SENK

Se lahko od drugih kaj naučimo?

IZDELUJEMO:

- strokovno klekljane čipke in strojne vezenine,
- vse vrste ženskih rokavic, ki vam jih nudimo
- po konkurenčnih cenah

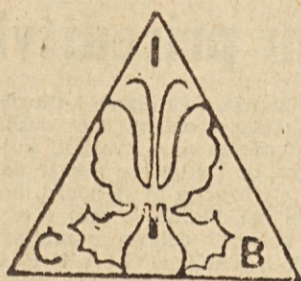
Tovarna čipk in vezenin BLED

POSLUŽUJTE SE NAŠE BOGATE IZBIRE!

Splošno gradbeno
podjetje

Primorje AJDOVŠČINA

INDUSTRIJSKO PODJETJE ČIPK
IN POSTELJNE KONFEKCIJE

ČIB Bovec

vam nudi posteljno perilo
ter opremo za gostinstvo.
Naši izdelki so kvalitetni
in renomirani.

Za cenjena naročila se pri-
poroča kolektiv.

ZA DAN BORCA —
4. JULIJ POZDRAVLJAMO VSE BORCE
IN JIM ČESTITAMO

Cestno podjetje Maribor

čestita

vsem članom delovnega kolektiva in ko-
ristnikom cest ob praznovanju 4. julija —
dneva borcev ter jim želi čim več delovnih
uspehov in varnih voženj!

IGO

INDUSTRIJA
GOSTINSKE
OPREME

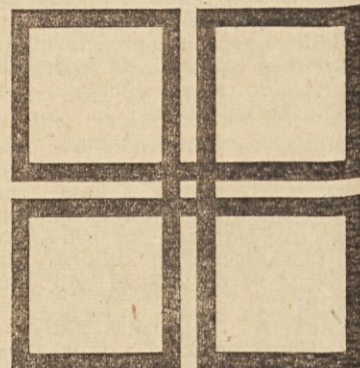
LJUBLJANA — TRNOVSKI PRISTAN 8

SE PRIPOROČA ZA SODELOVANJE
IN CENJENA NAROČILA

Delavci,

najceneje boste preži-
veli dopust na taborje-
nju!

Le INDUPLATI ŠOTOR
vam nudi udobje, ki si
ga želite na dopustu.

KUPITE TOREJ ŠOTOR in postavite ta svoj

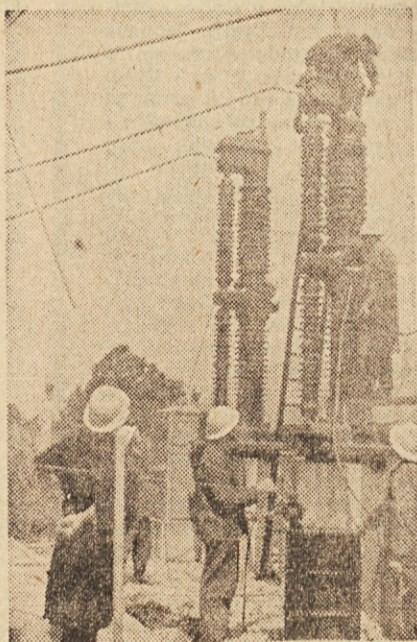
»platneni hotel«

kamorkoli in kadarkoli boste letovali v nepo-
srednem stiku z naravo in njenimi čari.

induplati

PODJETJE ZA PROIZVODNJO
IN PRENOS ELEKTRIČNE ENERGJE

Savske elektrarne LJUBLJANA

Lesna industrija PIVKA

v svojih obratih v Pivki, Prestranku, Baču, Postojni in Belskem nudi
žagan les iglavcev, vezane in panel plošče, stolične sedeže in naslo-
njala, postelje, omarice za čevlje, razne tipe stolov. še posebej pri-
merne za gostinske objekte, kosovno pohištvo, kavče, fotelje, mize,
opažne gradbene plošče ter furnir vseh vrst.

CENE KONKURENČNE!

POSLOVALNICE V LJUBLJANI IN ZAGREBU — PREDSTAVNI-
ŠTVA V SPLITU IN BEOGRADU

OB RUDARSKEM PRAZNIKU 3. JULIJU
ČESTITAMO
VSEM RUDARJEM NAŠE DOMOVINE
IN JIM KLIČEMO

SREČNO!

Rudnik živega srebra IDRIJA

MURSKA SOBOTA

LETNA OBLAČILA IN PERILO

Komunalno podjetje SNAGA

LJUBLJANA, Povšetova 12

Srečno, velenjski rudarji!

Te dni praznujejo v Velenju praznik rudarjev, praznik delavcev, ki opravljajo enega najtežavnejših in najnevarnejših poklicev. Pravzaprav malokdaj pomislimo, koliko truda in znoja, koliko samopremagovanja in tudi zdravja gre za to, da pride iz nedrij zemlje premog, brez katerega si ne moremo zamisliti človeškega napredka v stoletjih in tudi ne življenja v sodobnosti.

V Velenju, ki je postalo eno najlepših mest naše dežele, je danes življenje rudarja drugačno, kot je bilo nekoč. Sodobna stanovanja, veliko zelenja in parkov, športna igrišča, prostori za zabavo in razvedrilo, vse to pomaga rudarju, da se laže spoprije, ko pride iz jame, da si laže nabere volje in novih moči za naslednji dan. Tudi samo delo v jami je danes drugačno. Rovnica in lopata bosta sčasoma rekvizita, ki ju bomo videli le še v rudarskem muzeju.

Vendar, življenje teče naprej in prinaša nove probleme, napredek je vedno zgolj relativen. Tako tudi novo znanje, dosežena produktivnost ter vpeljana nova mehanizacija in organizacija dela — kar je vse omogočilo velenjskim rudarjem, da imajo to, kar imajo — ne dopušča, da bi bili zadovoljni. Rudnik lignita Velenje čakajo še mnogi novi napor.

Proizvodnja v rudnikih ima neko specifičnost: koplješ, pa nikoli ne veš, na kakšne nepredvidene težave boš naletel naslednji dan, naslednjo uro. Tako so na primer v velenjskem rudniku letos nastopile težave z zračanjem in temperaturo v severnem krilu jame »Vzhod« in težave z vodo v kranjskih plasteh v jami »Zahod«, kar je vse zahtevalo dodatna dela, zaradi česar tudi petmesečnega plana ni bilo mogoče v celoti izpolniti.

S temi težavami bodo sicer, kot pravijo v rudniku, kmalu opravili. Potem jih čaka napor, da izpolnijo letni plan, ki predvideva letos nič manj kot 3 milijone 600 tisoč ton lignita, medtem ko so ga lani nakopali 3.472.000 ton. Proizvodnja je v rudniku iz leta v leto naraščala, kaj pa so pravzaprav velenjski rudarji dosegli že v dosedanjih prizadevanjih za izpopolnitev organizacije in tehnologije dela ter produktivnosti, nam še najboljše ilustrira podatek, da so lani dosegli jamski učinek 5,09 ton na dnino, odkopni učinek 11 ton na rudarja, pripravnostni učinek 3,3 tone na zaposlenega in rudniški učinek — 4,3 tone lignita. Pri tem znaša povprečje odkopnega učinka v jugoslovanskem merilu le nekaj nad 5 ton.

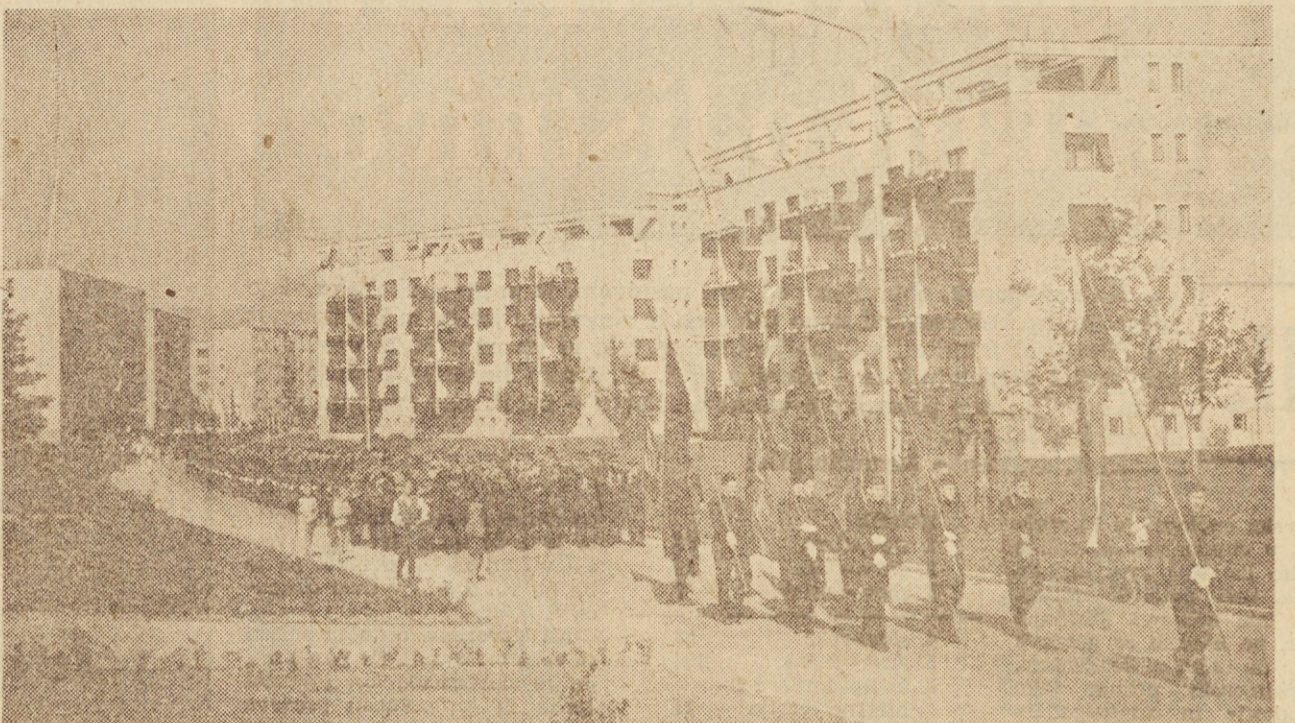
V velenjskem rudniku so danes prišli v organizaciji dela do tiste točke, kjer so možnosti intenzifikacije fizičnega dela pa tudi druge tovrstne rezerve do skrajnosti izkoriščene. Če

vprašate ljudi, ki so prišli delat v Velenje iz drugih rudnikov v državi, vam bodo priznali, da v Velenju res ni kar tako — tukajšnji tempo dela marsikomu vzame sapo. Ker torej s fizičnim delom skorajda res ni več mogoče povečati produktivnosti, je tudi edina perspektiva in možnost, da se poveča proizvodnja na zaposlenega — le še v nadaljnjem uvajanju mehanizacije, sodobnejših odkopnih metod, v nadaljnji intenzivni modernizaciji rudnika.

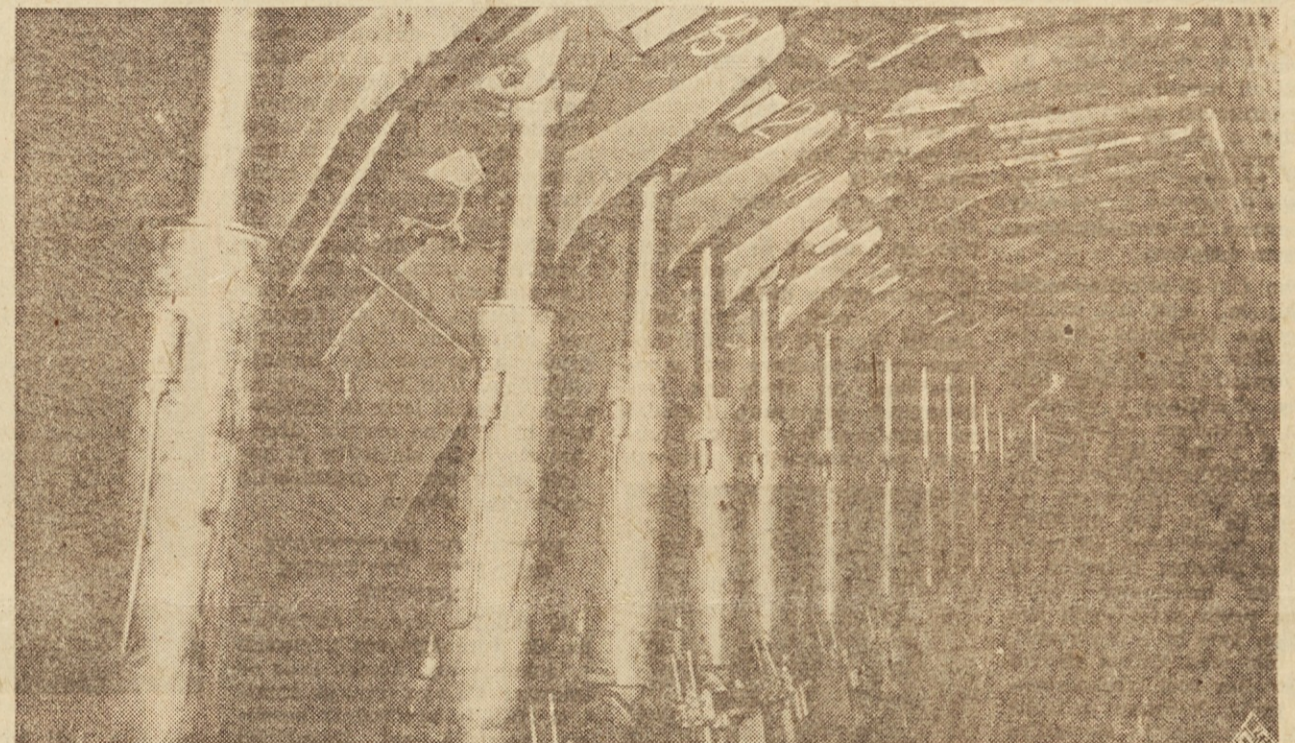
To perspektivo in nalogo so v Velenju spoznali in jo tudi krepko zastavili. V zahodnem odkopnem polju — kamor bodo sploh morali preumeriti težišče proizvodnje, ker predvidevanja kažejo, da bodo v vzhodni jami ob sedanjem tempu eksploatacije zaloge izčrpane že do leta 1973 — bodo z novim sistemom mehanizacije (OMKT) že letos dosegli odkopni učinek 19 ton na rudarja. Tako bodo leta 1970 predvidoma nakopali v jami »Vzhod« 1 milijon ton, v jami »Zahod« 2 milijona 450 tisoč ton in v »Zahod« 2 milijona 450 tisoč ton in v jami Škale 530 tisoč ton — torej skupno blizu 4 milijone ton lignita. Načrti so obsežni in bodo terjali veliko sredstev — celotne investicije kakšnih 14 milijard — s tem pa tudi novih naporov kolektiva.

Sodobna proizvodnja in tehnologija, intenzivno uvajanje mehanizacije — vse to seveda terja tudi čedalje bolj sposobne kadre. Rudnik Velenje najbrž nikoli ne bi bil to, kar je danes — ko ne bi posvečal toliko skrbi načrtni vzgoji mladih rudarjev. In tudi ni lahko postati kvalificiran rudar. Začetnik posluša najprej tridnevni uvajalni seminar, potem gre za 3 mesece na šolska čela in še za tri mesece na posamezna delovna mesta. S tem pa je dobil šele pravico do vstopa v kvalifikacijski tečaj, kjer dobi po šestih mesecih stopnjo polkvalificiranega rudarja. Z nadaljnjim enoletnim delom v rudniku in obiskovanjem tečaja — te organizira rudnik s pomočjo rudarskega šolskega centra — postane fant, ki se je odločil za ta težavni, toda ponosni poklic, ki terja znoj in žulje, ki pa nagradi človeka tudi z voljo, pogumom in občutkom samozavesti — kvalificiran rudar.

Ti fantje in možje praznujejo te dni svoj praznik. Zelimo jim srečno!

Tako praznujejo v Velenju praznik rudarjev

Hidravlično železno podgradje, ki so ga začeli uvajati pred leti — del rudarskega kombajna po OMKT sistemu mehanizacije

150 let libojske keramike

Preprosto, na roko in lončarsko kolo izdelano prvo slovensko keramiko so našli v Bohinjski srednji vasi, na Bledu, v Kranju, Ptujju in drugje. Lončarji Dravske doline so izdelovali v 17. in 18. stoletju vrčke za pivo, če že ne prej, pa so zanesljivo začeli izdelovati v 17. stoletju na Slovenskem sprva kupolaste, pozneje pa ravne krušne peči iz zeleno glaziranih pečnic, v katere so vtiskavali plitve reliefe z motivi svetnikov, živali, ptic, cvetja in geometrijskih likov.

Taki so približno prvi začetki keramike pri nas, kar pričča, da ima ta stroka na Slovenskem staro tradicijo. Obrtni in manufakturni proizvodnji pa se je že leta 1816 pridružila industrijska — ko je v tako imenovanem Nemškem dolu, nekaj sto metrov južneje od današnjih objektov Keramične industrije Liboje stekla prva proizvodnja. Teren libojske kadunje je sestavljen iz sivih laporjev in gline, ki je na nekaterih mestih skoraj bele barve in za keramiko dobre kakovosti. Tu sta pred 150 leti stali sprva le dve kamniti stavbi — ena je rabila za mletje in mešanje surovin, v drugi pa je bila modelarna in sušilnica s pečjo. Za pogonsko silo sta jim služili dve vodni kolesi.

Tak je bil začetek. Po smrti strokovnjaka za keramiko Schmidla, ki je ustanovil tovarno, so se lastniki menjavali, vzporedno z razvojem tovarne pa je naraščalo tudi število delavcev, ki je večina od njih prihajala v tovarno iz bližnje okolice. Ti delavci so si pridobivali čedalje več znanja in spretnosti in je delitev dela prehajala od očeta na sina, tako da predstavljajo potomci prvih libojskih keramikov še dandanes jedro kvalificiranih, širom po domovini znanih keramičnih delavcev.

Po osvojitvi so obstajali spričo nerazvitosti te industrijske stroke v državi in velikega pomanjkanja ke-

ramičnih izdelkov po vojni nasploh vsi pogoji za nagel nadaljnji razvoj tovarne. V začetku so proizvajali iz zaloga kaolina sanitarno, iz domače in češke gline pa predvsem gospodinjsko keramiko. Ko so pošle zaloge inozemskih surovin, so vložili znatna sredstva v raziskovalna dela in eksploatacijo domače gline, ki se kvalitativno sicer ni mogla meriti s češko, vendar je zadovoljevala. V tem prvem obdobju je tovarna izdelovala mimo gospodinjske keramike predvsem sanitarne plošče, straniščne predvsem sanitarne plošče, straniščne školjke, umivalne mize in električne utencilije.

Naslednje obdobje Keramične industrije Liboje in tudi danes po re-

formi karakterizirajo predvsem nenehna prizadevanja za rekonstrukcijo, razširitev in sploh modernizacijo obratov. Če omenimo, da je bilo potrebno temeljito popraviti in obnoviti obstoječe tovarniške zgradbe, povečati skladišni prostor za končne izdelke, zgraditi remontne delavnice, modernizirati notranji transport, da so uvozili novo podporno peč iz Madžarske, iz Italije električno peč za nadglazurno žganje, nabavili nov parni kotel in kompresor, čistilne naprave za generatorski plin, avtomate za proizvodnjo krožnikov in skodelice ter za lepljenje in stiskanje ročk — smo s tem našli le del investicij, ki jih je vložil kolektiv za modernizacijo tehnoloških postopkov. Z individualnega dela na strožnicah so prešli k avtomatski proizvodnji...

In kakšni so proizvodni rezultati, kako si zamišljajo libojski keramiki

nadaljnjo rast podjetja? Medtem ko so leta 1939 proizvedli 740 ton keramičnih izdelkov, se danes giblje proizvodnja že okrog 2000 ton. V dvajsetih povojnih letih je proizvodnja petnajstkrat naraščala in le petkrat neznatno nazadovala. Porast povojne proizvodnje znaša 123 %, v primerjavi z letom 1939 pa 146 %. Od leta 1957 podjetje tudi izvažata in to vedno uspešneje, saj so od 2860 dolarjev, kolikor je znašal iztržek prvo leto, povečali izvoz v lanskem letu že na skoraj 100.000 dolarjev.

Keramika industrija Liboje predvideva v prihodnjih letih ne več toliko rast fizične (letno povprečno za 5 %), ampak predvsem proizvodnje po vrednosti (letno za 8 %), kar pomeni, da bodo predvsem bolj oplemenitili surovino, povečali kvaliteto in s tem vrednost izdelkov. V proizvodnji porcelana in keramike — v Libojah izdelajo 35 % vseh v Jugoslaviji proizvedenih keramičnih in porcelanskih izdelkov — je osnovna naloga povečanje vrednosti same gmote, kar bo sicer glede na surovinsko osnovo dokaj zahtevna naloga. V večjem obsegu se bodo lotili proizvodnje dekorne keramike, keramiko za vsakdanjo uporabo pa bodo barvno obogatili.

Vendar keramika ni edina dejavnost podjetja; spomladi 1963 je bila k podjetju priključena opekarna Ložnica, tako da so razširili sortiment na proizvodnjo raznih vrst opečnih izdelkov ter nosilnih elementov. To opekarno bodo prihodnje leto rekonstruirali, izboljšali predelavo materiala, podaljšali čas obratovanja in zgradili silose. V zelo pomembno in perspektivno dejavnost podjetja sodi tudi proizvodnja grafitnih livarskih loncev, s katerimi so si glede kvalitete pridobili že velik ugled — pripravljajo pa že tudi skupaj z Zavodom za raziskavo materiala proizvodnjo silicijum karbidnih loncev, ki danes že prevladujejo na svetovnem trgu. In na koncu lahko omenimo še en pomemben načrt libojske tovarne: do leta 1970 bodo začeli graditi novo tovarno za proizvodnjo fasadnih plošč — artikla z veliko perspektivno potrošnjo.

RAZSIPNEŽI s pretanko listnico

III.

Na naš članek, objavljen pod tem naslovom, je poleg grobeljske višje gospodinjke šole reagiral samo Oddelek za slovanske jezike in književnost pri Filozofski fakulteti v Ljubljani. Popravek, ki ga nam je že pred daljšim časom poslal predstojnik tega oddelka prof. dr. Janko Jurančič, nam je služil za nadaljevanje polemike o visokem šolstvu — žal zožene zgolj na pouk slovanskih jezikov.

Prof. dr. Janko Jurančič piše:

Delavska enotnost je 14. aprila t. l. v članku »Razsipneži s pretanko listnico« med drugim prinesla tudi netočno trditve, češ da ima univerza štirinajst kateder, na katerih se predava enemu do štirim študentom. Kot poimenski primer take »razsipnosti« in »negospodarnosti« navaja katedro za srbskohrvatski jezik, češ da je v študijskem letu 1964/65 imela samo štiri slušatelje. Članek svetuje, naj bi se ti štirje študentje vozili z avtobusom na predavanja v Zagreb, kjer bi se »radi ali neradi od jutra do večera jezikovno specializirali«.

Resnica o obisku predavanj, ki jih opravi katedra za srbski ali hrvaški jezik ter za hrvaško in srbsko književnost z lektoratom za makedonščino, je povsem drugačna. Citirani članek se očitno opira na zaključni, šesti list »Statistike vpisa študentov Filozofske fakultete v Ljubljani v zimskem semestru študijskega leta 1964/65«, objavljen v Poročilu o delu Filozofske fakultete v Ljubljani v štud. letu 1964/65. Ta list statistike upošteva namreč samo tako imenovani A-predmet, ne pa tudi številnih njegovih kombinacij (B-predmet), kar pozoren, natančen in objektivni informator lahko bere na prvih petih listih iste statistike. Tam bi lahko zvedel, da je bilo med čistimi slavisti 46 slušateljev tudi srbskohrvatskega jezika, k čemur še treba prišteti kombinacije slavistični predmet (slovenščina, srbohrvaščina) in neslavistični predmet.

Na Filozofski fakulteti se študentje slavisti usposabljajo za srednješolske učitelje v dveh predmetih, namreč za učitelje 1. slovenščine in srbohrvaščine z makedonščino, 2. slovenščine in ruščine, 3. srbohrvaščine in ruščine (ter za vse kombinacije v obratni smeri), 4. slovenščine ali srbohrvaščine ali ruščine in kakšnega neslavističnega predmeta (angleščine, nemščine, francoščine, italijanščine, etnologije in svetovne književnosti). Na prvi stopnji študija sta oba predmeta enako nivojirana, na drugi stopnji pa je na prvem mestu (A-predmet) predmet, kakor se slušatelj sam odloči. Predavanja iz hrvaške in srbske književnosti poslušajo, v manjšem obsegu seveda, slovenisti in srbohrvatisti s svojimi kombinacijami neslavističnih predmetov.

Frekvenca vpisa in predavanj je bila v študijskem letu

1964/65:	
1. slov.-shrv.	41
2. shrv.-ruščina	4
3. shrv.-neslav.	1
-----	
4. slov.-rušč.	46
5. slov.-neslav.	38

1965/66:	
1. slov.-shrv.	56
2. shrv.-rušč.	10
3. shrv.-neslav.	7
-----	
4. slov.-rušč.	59
5. slov.-neslav.	134
6. komp. knjiž. z literarno teorijo	11

Gornji podatki so prikaz resničnega dela, ki ga opravljajo vse slavistične katedre, med njimi tudi katedra za srbski ali hrvaški jezik ter hrvaško in srbsko književnost z lektoratom za makedonščino. Ne glede na to, da imenovana katedra s svojim znanstvenim delom na področju književnosti in jezika ter z visoko frekvenco upravičuje svoj obstoj na Filozofski fakulteti v Ljubljani, moramo poudariti še dejstvo, da slavistični študij v slovanskih in neslovanskih deželah (v Avstriji, Nemčiji, Skandinaviji, Angliji, Franciji in Italiji) povsem resno upošteva tudi srbohrvaščino, ne glede na frekventnost predavanj. Katedra za srbohrvaščino je v Ljubljani od ustanovitve univerze

do danes s presledkom od aprila 1941 do maja 1945, akademski učitelj za ta predmet pa je bil na voljo celo v času okupacije.

Ko govorimo o integralnosti slavističnih študij, ne pozabimo, da se slovenščina kot predmet (jezik in književnost) predava na vseh fakultetah na srbskem in hrvaškem ozemlju (Zagreb, Beograd, Sarajevo, Zader, Novi Sad) ter v Makedoniji. To je tudi popolnoma pravilno, saj vsaka resna slavistika mora imeti zastopane vse slovanske jezike, zlasti pa v Jugoslaviji ne moremo okrnjevati kompletnosti jugoslovanskih jezikov. Končno naj poudarimo še to, da bi ukinitve zlasti nacionalnih kateder zaradi nezadostnega avditorija to se, kot kažejo gornji podatki, ne tiče srbskohrvatske katedre — pomenilo siromašenje znanosti. Univerza mora ostati forum, kjer se razvijajo vse znanstvene discipline, ne glede na spremenljive zunanje okoliščine. Ukinitve katedre za srbskohrvatski jezik in književnost bi bistveno okrnili strukturo slovenske slavistike in posegla naravnost v organizacijo slovenske univerze

NUJNO JE UPOŠTEVATI RESNIČNE DRUŽBENE POTREBE

K zadnjim dvema odstavkoma dr. Jurančičevega popravka pripominja ing. Marko Bulc — sekretar Univerzitetnega komiteja ZKS in predsednik posebne komisije pri Republiški ljudski skupščini, ki proučuje naše visoko in višje šolstvo — naslednje:

Strinjam se, da mora univerza ostati forum, kjer se razvijajo vse osnovne znanstvene discipline, ne pa vse znanstvene discipline. Razvijati je torej nujno vse tiste znanstvene discipline, ki predstavljajo nacionalno specifičnost, posebnost, brez katere bi bila okrnjena celovitost nacionalne kulture. Vse druge znanstvene discipline pa po mojem mnenju kaže razvijati samo, če imamo znanstvenike, ki so že dokazali visok znanstveni nivo, merjen seveda z mednarodnimi merili, in doprinašajo s svojim delom k razvoju znanosti in naploh.

Glede jezikovnega pouka na univerzi pa menim tole:

Pravilno je, da ima vsaka resna slavistika zastopane vse slovanske jezike in da bi ukinitve nacionalnih kateder zaradi nezadostnega števila slušateljev pomenilo siromašenje znanosti. To pomeni, da je nujno razvijati znanstveno, raziskovalno delo v okviru nacionalnih kateder na področju vseh slovanskih jezikovnih skupin.

Menim pa, da kaže na tem področju, kakor na vsej univerzi, zaostri kriterije za znanstveno delo, storiti več za team-

ske delo, bolj koncentrirati in selekcionirati znanstveno in raziskovalno delo ter ga s tem racionalirati in izboljšati.

Kakor sem za razvijanje znanstveno raziskovalnega dela v vseh disciplinah, pa mislim, da bi morali pri učnih smereh — še posebej pri tistih, kjer je malo študentov — nujno bolj kot doslej upoštevati resnične družbene potrebe in družbeno racionalnost.

Kaj več o tem za zdaj ne bi rekel, ker se naša komisija doslej še ni utegnila poglobiti v vsa vprašanja visokega šolstva, ki jih namerava podrobneje obravnavati.

»NAS SVET JE NAJBOLJŠI IZMED VSEH SVETOV«

Popravek dr. prof. Jurančiča je prebral med drugimi pomočnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo prof. Ludvik Zajec, ki nam je dal demantirane podatke. Kot boste videli, ga »popravek« ni prepričal, da je naš visokošolski pouk zgledno urejen.

Izjavil je naslednje:

»Profesor dr. Jurančič navaja sicer točneje podatke o slavistih, ker pač upošteva tudi študente, ki so si kot B-predmet izbrali srbohrvaščino, vendar me njegovi podatki kljub temu niso prepričali, da moramo

vzdrževati katedre z majhnim avditorijem.

Mislim, da bi se morale jugoslovanske fakultete, ki poučujejo jezike, med seboj pogovoriti o konceptu pouka in njegovi smotnosti. Ali je, na primer, nujno, da fakultete v vseh republikah poučujejo pod A-skupino vse jugoslovanske jezike? Ali ne bi bilo smotrnejše slovenščino kot glavni predmet poučevati na ljubljanski fakulteti, hrvaški jezik na zagrebški in srbski na beograjski fakulteti, makedonščino pa analogno v Skopju? Podobno bi lahko smotrnejše organizirali pouk drugih slovanskih jezikov — kombinacije A- in B-predmetov, npr. slovenščine in kakšnega drugega slovanskega jezika.

Sedanja organizacija študija jugoslovanskih in slovanskih jezikov pomeni drobitev sil in neracionalno uporabo družbenih sredstev za vzgojo strokovnjakov s fakultetno izobrazbo.

Trditve »Univerza mora ostati forum, kjer se razvijajo vse znanstvene discipline ne glede na spremenljive okoliščine«, ni prepričljiva in ne dokazuje, da je mogoče samo tako uspešno izobraževati strokovnjake, hkrati pa tudi a priori izključuje možnosti za opravljanje izobraževalnih nalog v jugoslovanskem okviru.

Prepričan sem, da imamo strokovnjake, ki bodo našli ustreznejše in boljše rešitve. Nekateri že celo iščejo smotnejše oblike študija. Mar ne bi bilo škoda, da bi se odrekli vseh zdravih sugestij in samo branili obstoječe stanje?

Dobronamerna polemika, za katero se osebno ogrevam, lahko da veliko zdravih in uporabnih pobud. Krčevita obramba tega, kar imamo, me spominja na hvalnico našemu svetu, »ki je najboljši izmed vseh svetov«, kakor se je Voltaire v svoji Candidi posmehnil človeški konservativnosti.

Sicer pa univerzitetni profesorji sami že ugotavljajo, da bi se dalo na ljubljanski univerzi študij racionalneje organizirati. Dr. prof. Grafenauer je pred časom predlagal spremembe, o katerih bo kolektiv morda vsaj zdaj, ko je problem akuten, razpravljal in sprejel uместne predloge.

NEUSPEL POSKUS

Naprosili smo še prof. dr. Grafenauerja, naj prispeva k polemiki o visokem šolstvu, svoje obljube do objave tehle vrstic ni utegnil izpolniti. Čeprav smo prav zaradi njegovega mnenja objavili ostalih prispevkov kar preveč zavlačevali.

MARIOLA KOBAL

Pred vašim odhodom na dopust še na ogled, kaj vam prinaša za vroče dni

modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

N nama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, WOLFOVA 1
NA IZBIRO

V PRIILICJU:

- sobno in kuhinjsko pohištvo, modernih in klasičnih oblik
- oblaznjeno pohištvo: kavči, otomane, fotelji
- vzmetnice, žimnice »jogi«
- kuhinjske in sobne mize, stoli
- šivalni stroji

NAKUP POHIŠTVA IN GOSPODINJSKIH APARATOV
TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDIT!
10-ODSTOTNI POPUST PRI PLACILU Z DEVIZAMI.

nama LJUBLJANA

GOSTINSKO PODJETJE

SIDRO
Piran

vabi

v novo odprto restavracijo **PUNTA**, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče